

SOLII PĂCII
TRAGEDIE ÎN CINCI ACTE

PERSOANELE

CRAIUL GLAD
VIOREL
COMAN
IUGA
CAVALERUL NEGRU
ÎNȚĂIUL SOL AL PĂCII
AL DOILEA SOL AL PĂCII
AL TREILEA SOL AL PĂCII
APRODUL
ILEANA
SIMINA, ZÎNA ÎNCHIPUIRII

Curteni, soli străini, femei, popor.
Acțiunea se petrece în Vrancea legendară.

ACTUL I

SALA TRONULUI

(În fund, tronul încărcat de purpură și aur. La dreapta și la stînga două uși mari dau în sala de serbare. Ușile sunt deschise și se vede mulțimea împodobită care se învîrtește în joc. În peretele din dreapta altă ușă duce în palat. În peretele din stînga altă ușă duce în sala de marmoră. Împrejurul tronului stau jețuri răspîndite. E noapte. Lumini albe ard în sfeșnicile de aramă. Nunta lui Viorel cu Ileana.)

SCENA I

COMAN, IUGA

IUGA:

Serbarea e-o minune!

COMAN:

Ea pare-o zi de vară

Măreață și senină sub blonda sa povară

De raze aurite.

IUGA:

În sunete ușoare

Se-nalță veselia din coarde de vioare

Și trece ca un freamăt voios prin sala veche.

COMAN:

E-o nuntă-mpărătească și fără de pereche

Vreodată-n Vrancea noastră.

IUGA:

Cînd doamna din Nicule

Frumoasă ca o sfîntă subt grelele ei scule

Și-a dat pe a sa fiică feciorului crăiesc

Știut-a ce alege.

COMAN:

Poveștile grăiesc

În limba lor cea dulce de nunta strălucită

A mîndrei Consinzene, în cîntece slăvită,
Cu Făt-Frumos din cetini, dar nu ştiu dacă fuse
Mai mare-nsufleţire în vremile apuse
De-atunci.

IUGA:

Dar de o parte cînd stau pierdut şi-ascult
Îmi sună la ureche un cîntec de demult
Şi-n mintea mea-ncetează voioasele fanfare
Şi slava fără seamăn din vesela serbare
De-mi pare că pe coarde suspină ostenite
Tristeţi care-au să vină, dureri întrezărite
Prin flăcările crude ce ard în marea sală.
Ades cîntarea cade cum cade-o frunte pală
Subt vîntul rece-al Toamnei şi-atuncea se aude
Un plîns trist şi tainic.

COMAN:

A, strunele sunt ude
De vinul plin de spume.

IUGA:

O, nu numai din strune
Răsună acest plîns ce sufletu-mi răpune.
Îl simt la toţi nuntaşii; pe feţele aprinse
De-a jocului plăcere, pe frunţile cuprinse
De sprintenele gînduri, în ochii cei cumişi
Ai sfetnicilor gîrbovi trec nori de suferinţi.
Şi Craiul, ah, chiar Craiul se pare cîteodată
Că stă în loc şi-ascultă cu mintea-ngîndurată
Un glas din altă lume.

COMAN:

Părerii nechibzuite!
Ci vino de priveşte în sălile-aurite
Ce veselă mulţimea în jocuri se avîntă
Cînd strunele răsună vestind cîntarea sfîntă.
(Îl duce la una din uşile din fund.)
Veniră soli cu carte din falnici depărtări,
Veniră şi cu dînşii aduseră urări
De caldă fericire. Tigheciul ne trimise
Doi soli cu ochii umezi de doruri şi de vise,

Căci pare că la dînșii viața e-o visare
Și lupta are vraja de dulce sărutare.
Din Țara Bîrlădeană veniră-mpodobiți
Alți soli prin bogăție și daruri mari vestiți.
Și chiar cazacii mîndri, din țara depărtată
Ce stă pe malul mării, solie-mbelșugată
Trimisu-ne-au cu carte de multă plecăciune.
Din țara cea frumoasă a Fagilor, minune
Pe care toți o cîntă, alți soli venit-au iarăși
Și-n drumul lor luară să aibă de tovarăși
Pe solii țării care pe Mureș e-așezată.
Din Țara Oltenească, atît de lăudată,
Veniră soli de-asemeni cu grai frumos și lin
Și soli măreți veniră din mîndrul Severin.
Doar Negrul-Voievodul din aspru Făgăraș
La nuntă nu-și trimise nici soli și nici ostași.
Dar Negrul-Voievodul avu întotdeauna
Porniri pline de vrajbă ce seamănă furtuna.

IUGA:

Să vie, de poftește, cu altfel de solie.

COMAN:

Deci, cînd în jur de tine e-atîta veselie
Cum inima-ți se pleacă să-asculte de-ndoială?
(*Intră Cavalerul Negru.*)
Alungă-aceste gînduri și intră-n marea sală
De-ascultă cum se-nalță cîntarea cea măiastră.

SCENA II

COMAN, IUGA, CAVALERUL NEGRU

CAVALERUL NEGRU (*se apropie, fără să fie băgat de seamă de Coman și-l bate pe umăr*):

Și totuși, chiar mai mîndră de-ar fi serbarea voastră
Și facile s-ar aprinde în sala seculară
Mai multe decît stele pe-un cer senin de vară,
Tot nu veți da lumină în sufletul trudit
Al tînărului mire.

COMAN:

Tu, crainic urgisit
Al soartei dușmănoase, ce negru gînd te-aduce?

CAVALERUL NEGRU:

Nu voi s-ascult blesteme. Mai bine fă-ți o cruce
Și roagă-te, căci duhul noptatecei pierzări
Veghează chiar în mijloc de falnice serbări.

COMAN:

E tare-al nostru suflet și nu cunoaște teama.

IUGA:

Nici moartea nu-l răpune.

CAVALERUL NEGRU:

Semețule, ia seama!
Sunt lucruri despre care în veci nu se vorbește
Căci vorba e o rugă ce groaza o mărește
Și mult ar fi mai bine tăcerii să le dăm,
Căci nu-i senină viața decît dacă uităm
De toate. O, tăcerea și soră-sa uitarea
Sunt sfintele miresne ce toarnă alinarea
Pe rănilor deschise a inimelor prinse
De chinul fără tihnă al vremurilor stinse!

IUGA:

Și totuși ale tale cuvinte-s o ispită
Grozavă.

CAVALERUL NEGRU:

Poate! Însă cu mintea liniștită
Așteaptă în tăcere, căci vremea va sosi
Cînd cele-ntunecate pe rost s-or limpezi
Și-or fi prea limpezi poate.

COMAN:

Și mult vom aștepta?

CAVALERUL NEGRU:

Zădarnică-ntrebare și proastă! Nu uita
Că toată-nțelepciunea e-o pacinică-așteptare.
Fiți gata dar la toate și plini de-mbărbătare

Căci nu se știe ceasul durerii depărtate.
La ce-ncercare-am oare furtuna a abate
Cînd slabi suntem din fire și mici și pătimiși?
Pe cîmp, în lupte aspre, sunteți vitezi ostași
Dar față de acela ce-n taină se ascunde
Au cine poate oare cu arma a pătrunde?
Lăsați dar cercetarea asupra celor sfinte
Să nu mai chinuiască sărmana voastră minte,
Ca nu cumva în vremea de crîncene nevoi
Să fie mai grozavă greșala de apoi,
Precum se-ntîmplă-adesea.

COMAN:
De unde știi?

IUGA:
De unde?
Nu vezi că acest demon în orice loc pătrunde?

CAVALERUL NEGRU:
Aceasta mi-e menirea. În mijloc de serbări,
Cînd lumea-nflăcărată de vesele cîntări
Petrece zgomotoasă, eu intru liniștit
În manta-mi de-ntuneric. De unde am venit
Și unde mă voi duce apoi? E taina mea.
Dar ce vă pasă? Fața-mi e albă ca de nea
Dar haina mea mai neagră-i ca noaptea fără stele.
Eu trec astfel prin sală, al gîndurilor mele
Fir tainic urmărindu-l și cine mă privește
Mă crede-o ironie ce lumea-nveselește,
Dar totuși...

APRODUL:
(*intrînd*)
Vine Craiul!

COMAN:
Ce pildă-o să ne învețe?

SCENA III

CRAIUL GLAD, VIOREL, ILEANA, IUGA, COMAN, CAVALERUL
NEGRU, SOLII STRĂINI, CURTENI, FEMEI, POPOR.

(Fanfarele sună. Craiul Glad se așează pe tron. Viorel și Ileana stau pe jețuri la dreapta și la stînga sa. Solii și curtenii se orînduiesc în față.)

CRAIUL GLAD:

Lăsați blajin surîsul să fluture pe fețe
În noaptea-nfiorată de-atîta veselie,
De strigăte, de jocuri, de muzică zglobie.
Eu voi să ia toți parte la draga-mi fericire
Și inima-mi bătrînă, cu dulce mulțumire
Să simtă-n jur tot inimi ce, cum la încercare
Au fost de credincioase, să fie la serbare
Coprînse de beția plăcerilor vrăjite
De vecinica minune a vîrstei aurite.
Căci chiar în iarna vieței e dulce mîngîierea
Ce-n inimă revarsă avîntul și plăcerea,
Asemeni unei raze a blondei primăveri;
Au nu gîndiți tot astfel și voi, cinstiți boieri?

COMAN:

Slăvite crai, cuvîntu-ți e sfîntă-nțelepciune!

CRAIUL GLAD:

Uitați dar de durere, uitați de-amărăciune,
Căci rob e omul nostru al multor din păcate,
Dar soarta rea un suflet statornic o abate
Și-un zîmbet feciorelnic, o rază de plăcere
În orice suflet pune o tainică putere.
Chemați dar veselia cu inimile calde;
În valuri de lumină serbarea să se scalde,
Să pară că-nviarăm în Vrancea noastră veche
Acele vremuri mîndre și fără de pereche
De care ne dau veste doar basmele cu zîne.
Iar solii ce veniră din țările vecine,
Ajunși la ei acasă să poată toți să spună:
La Craiul Glad, la curte, domnește voia bună!

SOLII STRĂINI:

Domnească pe vecie tot astfel, mîndre Crai!

CRAIUL GLAD:

(către Viorel)

Tu, fătul meu, ascultă acum bătrînu-mi grai!

VIOREL:

Da, tată!

CRAIUL GLAD:

Fericit e-acel care credința

Și-o pune întru Domnul și uită năzuința

Zădarnică, de luptă cu visurile grele.

O stea-i lucește-n ceruri măreață printre stele

Și sufletul său poate să fie mîntuit

De focul care arde pe veci nemistuit.

El nu știe durerea și nici cunoaște plînsul

Căci binecuvîntarea și pacea sunt cu dînsul.

VIOREL:

(se scoală repede)

Părinte, de vreodată uitare-mi-aș de tine,

De dragostea femeiei, de pildele-ți senine,

Blestemul vecinicii să cadă asupra mea!

CRAIUL GLAD:

(cu dulce muștrare)

De ce să arunci soartei ispită-atît de grea?

VIOREL:

Eu nu mă tem de dînsa.

(Se așează iar pe jeț.)

CRAIUL GLAD:

Aceasta-i semeție

Prea mare.

ILEANA:

Dar frumoasă!

VIOREL:

(cu o privire de recunoștință)

O, dulcea mea soție!

(Afară se aude un sunet de corn)

CRAIUL GLAD:
Dar ce s-aude oare?

IUGA:
Vreun sol întârziat,
Sosit la miez de noapte.

CRAIUL GLAD:
Să fie cercetat
Și-adus-naintea noastră!

APRODUL:
Îndată voi plini
Porunca înțeleaptă. (*Iese.*)

CRAIUL GLAD:
Ce oaspe poate fi
Acela care vine cu-atîta-ntîrziere
Ce raza unui soare ce-n umbra nopții pierde?

CAVALERUL NEGRU:
(înaintează încet din mulțime. Buzduganul său se atinge de lespezile de marmoră și răsună prelung):
Întotdeauna-n toiul serbărilor voioase
Un oaspe ce-ntîrzie pe căi întunecoase
Sosește-n miezul nopții. E-un oaspe nepoftit
Și nimeni nu-l cunoaște, dar tainic, liniștit
El intră și se-așează tăcut la cap de masă
Și ochii lui aprinși-s de-o flacără sticloasă.
El tace, dar o cută pe frunte-i s-adîncește,
El tace, dar durerea în preajma lui vorbește.
Chiar basmele bătrîne vorbesc de-o ursitoare
Ce nu a fost poftită odată la serbare,
Dar ea veni în urmă cu patimă grozavă
Și-n cupele de aur vărsă neagră otravă...

COMAN:
Blestem!

SOLII STRĂINI:
Viclene vorbe!

CURTENII:
Străin nelegiuit!

CRAIUL GLAD:
Tăcere! Craiul vostru e grai nechibzuit!
Eu știu că la poftirea-mi toți solii se grăbiră
Din țările vecine la nuntă de veniră,
Căci toți ne sunt prieteni și vorba ne-o urmează
Precum din alte vremuri, de mult, se-ndătinează.
Doar Negrul-Voievodul de n-a răspuns chemării
Căci gândul său e vecinic ispită a pierzării
Dar nu de el ne temem și nici de-al său norod.

APRODUL:
(intrînd)
Măria-ta, sunt solii lui Negrul-Voievod!

SCENA IV
ACEIAȘI, SOLII PĂCII
(intră îmbrăcați în negru și înaintează pînă în fața tronului)

ÎNTĂIUL SOL AL PĂCII:
(cu glas adînc și pătrunzător)
Noi suntem Solii păcii veniți din depărtarea
Ținuturilor negre și sfîntă ni-e chemarea,
Căci punem mâni duioase pe frunțile-nfocate
De dorul negru al luptei, de visuri turburate
Și facem să-nceteze povara dureroasă
A cruntelor vedenii din noaptea furtunoasă.
În mantiile negre pășim ca niște regi
În mijlocul durerii, noi, vecinicii pribegi,
Căci soarta noastră fuse o taină peste fire
Și greu străbate-n lume cuvînt de mîntuire
Cît lupta și mișcarea vor fi suprema lege.
Dar cine-a noastră vorbă pe rost o înțelege
Pătrunde adîncimea pe care muritorii
N-o văd.

COMAN:
Nu dau de tîlcul adînc al ghicitorii
Ce-o spune acest crainic.

CAVALERUL NEGRU:

Așteaptă; în curînd
Pricepe-vei, căci toate urmează al lor rînd.

CRAIUL GLAD:

Frumoasă vi-e solia. Dar ce mult semănați!
Păreți a fi tot unul la chipuri.

SOLII PĂCII:

Suntem frați.

CRAIUL GLAD:

Și-aceeași cugetare pe toți vă-nsuflește?

ÎNTĂIUL SOL AL PĂCII:

Aceași pe toți trei. Și unul de vorbește
Tălmaci al celorlalți e.

CRAIUL GLAD:

Fiți dar bineveniți,
Voi Soli, ce cu-nțelesuri de pace îmi vorbiți.
Eu sunt bătrîn și pacea pricep s-o prețuiesc;
Vederea mi se duce și brațele-mi slăbesc
Iar arcul, care-odată zvîrlea săgeți semețe,
Atîrnă de perete, a zilelor mărețe
Iubită mărturie. Deci pacea e-o solie
Ce sufletu-mi cucernic cu dragoste îmbie
Cît despre tinerețe... Însă de-ajuns vorbit-am!
Iubiți boieri ai curții, cu pildele sfîrșit-am!
Luați pe noii oaspeți în sala de serbare
Să vadă tinerețea frumoasă cum răsare
În sprintenele jocuri. Deși bătrîni la minte,
Nu cred să nu iubească plăcerea ce-nainte
Și dînșii au simțit-o în vremile apuse.

SOLII PĂCII:

Măria-ta, plăcerea cea mare-a noastră fuse
Cînd te-am văzut.

CRAIUL GLAD:

Să sune iar vesela fanfară!

Eu voi să uit o noapte de-a anilor povară.
(Iese urmat de toată curtea. Viorel și Ileana rămân în urmă.)

SCENA V

VIOREL, ILEANA

VIOREL:

Rămii așa o clipă; în rochia ta clară
Tu pari o întrupare a unui vis de vară
Și-n pacea care, dulce, surîde pe-a ta față
Și-a pus toată minunea o caldă dimineată.
Cînd văd sfioasa umbră din ochii tăi cei galeși
Pe umărul tău moale eu capul meu plecareaș,
Să-nece duiosia din calda ta privire
Trecutul meu de neagră și tristă amintire.

ILEANA:

Tu fuși odată-un suflet în luptă-nverșunată
Cu lumea.

VIOREL:

Da, odată gîndirea-mi-naripată
Mă duse pe-nălțimea stîncoselor ispite
Ce-nșeală zbuciumarea din inimi chinuite.
Mai sus de norii negri-nălțasem albul steag;
La el priveam adesea cu gîndul meu pribeag
La lumile de basme ce-n noapte au apus;
Dar calea fu spinoasă și steagul fu prea sus.
Și iar venii în lumea cu flori și cu cîntări,
Cu buze parfumate, cu calde sărutări.

ILEANA:

Și steagul, și visarea?

VIOREL:

Rămaseră în ceață
Pierdute: roi de stele în pala dimineată.
Căci tu veniși-nainte-mi, în păr cu flori de nalbă
În mâni cu crinii fragezi și-n rochia ta albă
Păreai o întrupare a unui vis de vară.

ILEANA:

O, vorbele-ți ciudate ce-adînc mă înfioară!

VIOREL:

De ce?

ILEANA:

N-aș putea spune; dar parcă un abis
De umbră și de groază-nainte-mi stă deschis.
A ta gândire mîndră prea mult e zbuciumată
Și prea în zbor s-avîntă de vise-nfierbîntată
Pe căi nemaiumblate, pe culmi nemaipătrunse
Și cine știe cîte dureri îmi sunt ascunse!

VIOREL:

Tu, crin plăpînd, tu, dulce! N-ai teamă; viața veche
Poveste e ce-mi sună, străină la ureche.
Eu nu visez acuma decît seninătatea
Ce-o dă a ta privire; în ea e voluptatea
Pe care-o urmărisem zadarnic pe-alte căi.
Nu floarea de pe munte, ci crinul blînd din văi
Ascunde parfumatul surîs al fericirii,
Și nu-n singurătate, ci-n farmecul iubirii
E toată înălțarea, căci limpedea lumină
Din noapte nu se naște.

ILEANA:

Doresc să-ți fac senină
Și blîndă-a ta viață.

VIOREL:

Și astfel o vei face,
Căci toată-a ta făptură e-un sol dorit de pace.

SCENA VI

VIOREL, ILEANA, APRODUL

APRODUL:

Domniță, Craiul nostru dorește să-ți vorbească.

VIOREL:

Așteaptă!

APRODUL:

Înălțate, porunca cea crăiască

Nu suferă zăbavă.

VIOREL:

Te du atunci, iubită,

Și-ascultă-l.

ILEANA:

Ca o fiică supusă și smerită

Urma-voi ale sale povețe părintești. (*Aprodul iese.*)

VIOREL:

Și-n urmă vino iarăși, crin fraged.

ILEANA:

(*Îl ia de mână și-l privește drept în ochi. Cu nespusă gingășie*)

Mă iubești?

(*Viorel o sărută lung. Ileana iese.*)

SCENA VII

VIOREL:

(*singur*)

Și totuși, în serbarea aceasta strălucită,

Un tainic gând mă-ndeamnă spre vremea asfințită,

Căci noaptea când se lasă în ceasul cel de pace

Din care trist parfumul visării se desface,

În sfeșnicul de-aramă, grozavă și ciudată,

Se zbate-albastra pară încet și-nfiorată.

În preajmă visul palid se-nalță: un parfum

Urcînd pe raze clare noptatecul său drum;

El pare-o adiere ce lin și blînd mă cheamă,

Ca dulcea mîngîiere a minilor de mamă,

De-mi las pe albe palme să cadă greaua frunte

Și simt pe față lacrimi cum picură mărunte.

Căci vine-atunci aproape fantastica minune

Ce-și tremură durerea pe visele-mi nebune

Și-n fund, pe învechitul perete, liniștită

O umbră răstignită se mișcă rătăcită:

Mustrare-ntunecată a clipelor trăite
În stinsa sărbătoare din nopțile-aurite.

SCENA VIII

VIOREL, SIMINA

SIMINA:

(intră pe ușa din stînga și coboară încet pînă lîngă Viorel)

Subt vraja amintirii venii din nou la tine

Cu brațele deschise ca-n zilele senine

A dragostei trecute.

VIOREL:

Simina! Drag noroc

Al zilelor apuse, ce tainic dor, ce foc

Nestins în al tău suflet pe veci în zbuciumare

Te-aduce?

SIMINA:

Dureroasă și aprigă chemare

Simții crescînd în mine la vestea nunții tale.

În sufletul meu singur plîngea o dulce jale,

Plîngea așa de caldă și sfîntă și curată,

Plîngea ca o pribeagă iubirea de-altădată.

În noaptea răcoroasă, subt bolta înstelată

A cerului de vară stătut-am nemișcată.

Tăcea în jur cîmpia de raze poleită,

Tăcea pădurea neagră de umbră străjuită,

Tăcea vrăjit izvorul ce curge pe prundiș,

Tăcea și adierea ascunsă în tufiș,

Și numai a mea jale în noaptea-mbălsămată

Plîngea ca o pribeagă iubirea de-altădată.

VIOREL:

Iubirea de-altădată! Ce caldă-nfiorare

Cuprinde al meu suflet cu dulce întristare

De parcă ascultare-aș un cîntec rătăcit

În mintea mea pierdută spre traiul asfințit

Al pururii iubite și dulci copilării.

Eram pe-atuncea veseli și rumeni și zglobii;

În ochii noștri umezi de roua dimineții

Pusese primăvara seninul dor al vieții,
Și-n fragedele buze beția adorării
Pusese voluptatea și taina sărutării.
Ci totul asfințit-a în ceață plumburie
De pare o poveste ciudată și târzie
Ce-o murmură-n șoaptă o minte rătăcită.
Adesea mi se pare că vremea fericită
Stă gata să învie în slava ei de-atunci,
Să fim din nou pribegii din tainicile lunci,
Pe când cavatul cîntă o doină-n depărtare.
Dar numai o părere-i ce-apune cum răsare.

SIMINA:
Și-n urmă?

VIOREL:
Ah, în urmă! Ascultă ce-nfocată
Răsună-n sala mare serbarea minunată.
E-un cîntec ce se-nalță din strune fermecate.
De mișcă tot norodul în valuri zbuciumate
Și pune-n fețe-aprinse lumina fericirii
Și-n inimi blînd revarsă plăcerile iubirii.
Doar numai o vioară se tînguie pe coarde,
Se tînguie-ntr-un cîntec ce tremură și arde,
Se tînguie de-o parte și-așa de ostenită,
Se tînguie ca ruga în umbră rătăcită
Și inima mea tristă se tînguie cu ea.
Dar vesela fanfară răsună și iar ia
Cîntarea zgomotoasă pe aripele sale
Și șterge amintirea și tainica ei jale.

SIMINA:
Și șterge amintirea! Ah, cum putea-vei oare
Să uiți vreodată întâia sărutare?
Ții minte? Coborîseși vîînd necontenit
În lunca unde curge Siretul liniștit...

VIOREL:
Cînd tu-mi veniși în cale cu flori de iasomie
În mînele-ți suave, și-o blîndă poezie
În toată-a ta făptură, și cum îndurerată
Povara mea de gînduri pe fruntea-ntunecată

Cădea istovitoare, tu fuși o albă zână,
Ca-ai pus în noaptea tristă iubire și lumină.

SIMINA:
Și altădată iarăși la șipotul din vale...

VIOREL:
Și-n munții singurateci pe unde a mea cale
Adesea o pierdusem.

SIMINA:
Și-n alte-atâtea locuri!

VIOREL:
Tu fuși aprinsa faclă a stinselor norocuri
Din vremea neuitată de dragoste cerească.

SIMINA:
Și n-ai vrea acea vreme din nou să-nflorească?

VIOREL:
La ce ne-am face oare ispite-amăgitoare
Cînd rana, crudă încă, atît de rău ne doare?
Eu port pe a mea frunte coroana sîngeroasă
De visuri chinuite, ce groaznic mă apasă
Și-ntunecă vederea punînd zăbranic des
Pe-un dor fără de margini și fără înțeles,
De toată-a mea viață e-o-ntindere nebună
De brațe obosite în mijloc de furtună.
Un demon fără milă mă mîină înainte,
Depart de norocul limanurile sfinte,
Și-apasă pe-a mea frunte coroana tot mai tare
Cu greaua sa povară de visuri zdrobitoare.
Eu simt că de această coroană am să mor.
Și-acum cînd pentru-o clipă norocul zîmbitor
Îmi iese blînd în cale cu chipul fecioresc,
Cu grai de alinare, ai vrea să-l părăsesc?

SIMINA:
Urmează-ți dar norocul blajin ce te așteaptă
Și n-aș dori vreodată din calea lui cea dreaptă
S-abați spre micul templu în care amintirea

Veghează obosită și pală fericirea
Trecută ce-odihnește în somnul său de veci,
Lăsată-n părăsire pe lepedele reci.
(Vrea să plece, face câțiva pași, dar se întoarce nehotărâtă și deodată, cu obidă:)
Mai știi să săruți oare și-acum ca altădată?

VIOREL:

Oh, zilele apuse de dragoste-nfocată
Țin toate-n sărutarea adâncă și setoasă
Ce-am pus odinioară pe buza-ți amoroasă!
(O sărută încet pe frunte.)

SIMINA:

O, nu pe fruntea-mi arsă. Tu știi, în colțul gurei
E taina voluptății. În mijlocul pădurei
Eram odată singuri când tu ți-ai apăsât
Pe rumenele-mi buze sărutu-nflăcărat.
Cădea prin frunze dese o ploaie aurită
De raze și prin ramuri trecea ca aiurită
Cântarea pătimașe a unei turturele.
De cântecul acela, oh, visurile mele
S-au fost legat și-n urmă, în grea singurătate
M-au prins gândind adesea, cu tristă voluptate,
La cântecul cel dulce, la farmecul pădurei,
La taina sărutării arzînd în colțul gurei.
De n-ai uitat iubirea-mi, oh, fă să-nvie iarăși
Sărutul zilei calde de când eram tovarăși,
Să-l duc de-acum cu mine în noaptea rătăcirii,
Ca sculă prețioasă și dragă-a fericirii
Apusă pe vecie.

VIOREL:

Frumoaso, mă-nspăimînt
De ruga ta, că-i rugă de suflet trist și sfînt
Ce arde de dorința grozavă-a sărutării:
Dar colțul gurei tale e sufletul pierzării.

SIMINA:

(cu o mișcare din umeri)
Ci uită-te în preajmă, iubite: ce povară
De gânduri neguroase deasupra se coboară
De-ntunecă și fețe și-ntunecă și minți

Și lasă numai grija de silnice dorinți
Ce cad ca plumbul grele pe frunțile-obosite.
În jurul tău nu-s roze, ci frunze ofilite,
Nu-s cînturi de plăcere, ci plînsete-nfundate,
Și-n cupele de aur, cu slove vechi săpate,
Nu curge vinul roșu, ci drojdii înnegrite.
Surîsurile voastre sunt searbăde, silite,
Și-n vorba voastră este ceva care vă minte,
Dar totuși păreți veseli și rîdeți înainte
Deși surîsul vostru pe nimeni n-amăgește
Ci numai doar trufia cu el se ametește.
Nu astfel de viață, ce cugetul doboară
Și inima ucide, visam odinioară,
Ci-n visurile mele semețe-nflăcărate
Clădeam pe culmi senine fantastice palate
Din care gîndul mîndru ca vulturul în zbor
Să-și taie largă cale viteaz, cutezător.
Și tristă în mîndria-mi din falnica-nălțime
Să-mi plec a mea privire spre jalnica mulțime;
Cuvîntul meu să fie cuvîntul de îndemn
Și gestul meu să fie doritul, sfîntul semn
Ce varsă-n inimi slabe măreața mîntuire
Pe cînd cu-o mîină-ntinsă, spre-a ochilor uimire
A palelor noroade, o faclă scutura-voi
Și sufletelor negre zări albe arăta-voi.
Că-n lumea ce se pierde pribeagă-n trista ceață,
Sunt vecinica lumină, sunt vecinica viață.

VIOREL:

Viața ta măreață-i ca moartea și grozavă;
Pe purpura ce cade în falduri pe-a ei slavă,
La para sîngeroasă a faclei ce-o înclini
Eu văd cum stă deasupra cununa cea de spini.

SIMINA:

Dar nu vezi a mea rugă spre tine-nălțată
Ca fumul de tămîie din jertfa întristată,
Făcută la icoana atotmîngîietoare,
În seri de zbuciumare adînc chinuitoare?
Și iată-a mea privire, ce tremură sfioasă
Și arde pătimase atît de-ntunecoasă
Cerșind dulcea-ndurare din ochii visători

Să cadă ca o rouă pe veștedele flori.
Și umedele-mi buze întinse-nfiorate,
Ca-n clipa sfintei taine spre-amara voluptate
Ce stă în sărutarea fierbinte-a gurei tale,
Ce tremur le cuprinde!

VIOREL:

Sărmane buze pale!
(*O sărută lung pe buze.*)

SIMINA:

(*cu un strigăt de izbîndă*)
Apasă buze roșii pe palida mea gură!
De tremurul plăcerii întreaga mea făptură
Să simt că se cuprinde și-n flăcări mistuită
Să-nalț a mea viață la culmea mult dorită
A rugului pe care se ard însîngerate
Iubirile de slava veciei luminate.
Apasă buze roșii și-nsîngeră-a mea gură;
Sărutul tău să fie grozav ca și o ură
Străveche,-nverșunată. Apasă și rănește;
Iubirea cea scaldată în sînge înflorește
Grozavă peste veacuri. Apasă crunt, sălbatec,
Să simt în colțul gurii arsură de jăratec
Și sufletu-mi din mine mi-l soarbe-n sărutare.

VIOREL:

Și ce făcurăți, triste în clipele amare,
Voi, buze, pentru care sărutul e plăcerea
Mai sfîntă decît raiul, mai dulce decît mierea?

SIMINA:

O, nu-ntreba! Sărută, sărută înainte,
Îmbată-mă de vraja fiorurilor sfinte;
Otrava lor cea dulce pe buzele-mi revarsă,
Căci dornic e-al meu suflet și inima mi-e arsă
De-o clipă-a fericirii trăită pe deplin.
Să piară zbuciumarea, să piară negrul chin
Al zilelor de-adîncă și grea singurătate;
Iubirea azi învie și inima-mi se bate
De flăcări mistuită. N-auzi în blînda noapte
Trecînd prelung un freamăt de-ndemnuri și de șoapte?

E dragostea cea veche mereu izbînditoare!

SCENA IX
ACEIAȘI, ILEANA

ILEANA:
(intrînd prin fund)
Iubite, glasul tău...*(Îi vede îmbrățișați.)* Ah! *(Rămîne ca de piatră.)*

SIMINA:
Domnița!

VIOREL:
(se smulge din brațele Siminei)
Îndurare! *(Se repede spre Ileana.)*

Cortina cade

ACTUL II

SALA DE MARMORĂ
(În fund o boltă cu arcuri, sprijinită pe stîlpi de marmoră. La dreapta o ușă care dă în sala tronului. La stînga o ușă care dă în camera noilor soți. Noaptea, tîrziu.)

SCENA I
SOLII PĂCII; CAVALERUL NEGRU

SOLII PĂCII:
(înaintează de sub arcurile din fund)

CAVALERUL NEGRU:
(intră prin dreapta)
He, aide, Soli ai păcii! Serbarea s-a sfîrșit
Și cîntecul din urmă se stinse liniștit
Ca visul ce-amăgește o palidă fecioară.
În sala de serbare tăcerea iar coboară

Și-nvăluie în giulgiu-i podoabele mărețe.
De-acuma întristarea iar cade peste fețe,
Ce-și poartă oboseala prin tragicul palat,
Urmate, ca de-o umbră, de-un vis întunecat.
Se stinse strălucirea. Voi ce mai așteptați,
În umbră de portice? De ce întârziati?

ÎNTĂIUL SOL AL PĂCII:
Urmăm o taină-adîncă.

AL DOILEA SOL AL PĂCII:
O taină-ngrozitoare.

AL TREILEA SOL AL PĂCII:
O taină fără nume.

CAVALERUL NEGRU:
Și n-aș putea ști oare
Ce taină e aceea?

ÎNTĂIUL SOL AL PĂCII:
Nu! Minte se-nfioară
De-ascultă acea taină și strania-i povară
E-un chin ce nu sfîrșește.

CAVALERUL NEGRU:
Decît doar în mormînt!

SOLII PĂCII:
Știut-ai?

CAVALERUL NEGRU:
Eu știu toate. Menirea-mi pe pămînt
E tocmai de-a cunoaște.

SOLII PĂCII:
Dar cine ești?

CAVALERUL NEGRU:
Un frate
Al vostru și un sol al soartei-nempăcate.
În lumea-mpovărată de chinurile sale

Avem aceeași țintă și urmăm aceeași cale.

SOLII PĂCII:

Jucăm o comedie cam tristă.

CAVALERUL NEGRU:

Dar frumoasă,

Și-atîta ne ajunge căci nouă nu ne pasă

De lacrimile-amare din ochii care plîng.

Și chiar cînd inimi calde în urmă-ne se frîng,

Noi rîdem.

SOLII PĂCII:

Rîsul nostru e greu ca un păcat.

CAVALERUL NEGRU:

Umblați dar astă-noapte prin tragicul palat,

Pătrundeți prin unghere ascunse de lumină,

Căci orișicît e pacea de blîndă și senină

Ca ruga care cade din suflete pioase,

În astă-noapte totuși visări întunecoase

Vor sta deasupra multor cu aripi negre-ntinse,

Și mulți vor plînge-amarnic durerile lor stinse,

Căci cele viitoare vor fi cu mult mai mari;

Chiar vîntul se va plînge prin ramuri de stejari.

(Solii păcii ies.)

SCENA II

CAVALERUL NEGRU, SIMINA *(în grădină)*

SIMINA:

(își picură încet cîntecul)

Cîntarea care n-a fost spusă

E mai frumoasă ca oricare;

Misterul ei e o beție

De voluptoasă-ndurerare.

În nota sfîntă care pierе

În tremurările sfioase

A unor rugi de Magdalene,

Curg clare lacrimi prețioase;

Dar în cîntarea fără nume
Ascunsă-n negrele vioare,
E-o tragedie tănuită:
Plîng albe vise moarte-n floare.

CAVALERUL NEGRU:

Aha, ciudatul cîntec se-nalță-n noaptea rece
Asemeni unui farmec ce turbură și trece
În inimi obosite de triste amăgiri.
El spune-n note calde a șterselor iubiri
Dulci taine îngropate, dar arde ca o pară
Grozavul chin ce-adoarme în mintea solitară,
Și nu cunosc un mijloc mai sigur de pierzare
Ca dorul care noaptea se tînguie-n cîntare.

SIMINA:

(în grădină, își urmează cîntecul)

Tristețea lor neprihănită
Atît e de chinuitoare
Că pune-n suflete pătate
O mistică înfiorare.

Și o chemare zace-n ele
De-o zdrobitoare nostalgie:
Tortura ei necunoscută
Este suprema poezie.

Și cel menit să ducă dorul
Cîntării sfinte și alese
Își simte inima cuprinsă
De suferinți neînțelese.

CAVALERUL NEGRU:

Ha, cîntă-ți, suflet tragic, cîntarea-ți zbuțuită
Și inima topește-o în vraja lui ciudată.
Te-nalță cînt demonic pe aripi pe suspine,
Pe doruri vestejite, pe visuri dulci și line;
Parfum, tortură-amară din clipe dezgropate,
Reversă zbuțuirea din vremuri evocate
Pe nota din cîntarea ce plînge tremurată.
Pierzania începe în noaptea-ntunecată. *(Iese.)*

SCENA III

VIOREL, SIMINA (*în grădină*)

VIOREL:

(intră încet, ca-n vis, prin stînga)

Ce cîntec mă așteaptă! Odată ea avea
Aceleași note calde în glas cînd se-ntrista
Lăsîndu-și capul palid pe umeri să s-apelece
Ca roza vestejită pe marmura cea rece,
Și cînd pe buze arse, pe fruntea-mi zbuciumată
Și arsă de tortură și grea și-ntunecată
A visului sălbatec, lasă ea străvezie
Să cadă alba-i mîină cu flori de iasomie.
Dar cîntecul urmează, grozav, chinuitor;
Eu simt că de această cîntare am să mor.

SIMINA:

(își urmează cîntecul, în depărtare)

În flacăra nemistuită
S-aprinde sufletul și arde,
Și moare dornic de misterul
Cîntării stranii de pe coarde.

Ah, cînd în inimi zbuciumate
Orice dorință-ncet se curmă,
Zdrobiți vioara fermecată:
Grozav e cîntecul din urmă!

VIOREL:

Și totuși voi s-ascult cîntarea cea nespasă,
Să-nvii măcar o clipă iubirea mea apusă,
Și-apoi să mă ajungă blestemu-ngrozitor.
Așteaptă-mă, iubito! Vin iar cu vechiul dor
Să faci să cadă raza din ochiul tău himeric
Pe marea grea de patimi și plină de-ntuneric,
Ce arde-n adîncimea demonică din piept
Ca vechiul stîlp de pară ce stă înalt și drept
În nopți de rătăcire pe șesuri pustiite.

ILEANA:

(din camera din stînga)

Iubite, vin la mine. Cu-adînci priviri uimite
Te-apropie subț vraja tăcerii din odaie
Subț razele de lună, subț magica-i văpaie,
Să piară floarea pală a viselor stinghere,
Și-n umbra poleită din tainice unghere
O caldă sărutare pe umedele guri
Să urce dulce-n somnul noptatecei naturi,
Ca viersul unui cîntec frumos și singuratec.

VIOREL:

O, dulce viers de cîntec ce moare singuratec! *(Iese repede prin fund.)*

SCENA IV

ILEANA *(singură):*

Dar unde e? Îl caut și glasul meu răsună
Așa de singuratic sub razele de lună
Încît mă înspăimîntă. Au visurile sale,
Din nou îl urmăriră cu-aceeași veche jale
Ce-i stă fără-ncetare în inimă ascunsă?
Eu nu-nțeleg această durere nepătrunsă,
Durere ce adîncă în suflet se topește,
Durere ce în lume nimica nu clădește. *(Iese prin fund.)*

SCENA V

VIOREL, IUGA

IUGA:

(aduce pe Viorel prin dreapta)

Stăpîne, noaptea-i rece și vîntul a-nceput
Să bată.

VIOREL:

Las' să bată!

IUGA:

O clipă m-am temut
Că viața-ți prețioasă...

VIOREL:

Nu tocmai cît gîndești,
Ah, viața prețioasă e numai în povești.
Încolo...

IUGA:

E frumoasă viața orișicînd
De treci prin ea șăgalnic, cu-n zîmbet fluturînd
Pe rumenele buze.

VIOREL:

Sunt vinete-ale mele
Și arse sunt de doruri zadarnice și grele.

IUGA:

De doruri! Dar ce doruri?

VIOREL:

N-auzi un jalnic geamăt
Ce trece prin grădină asemeni unui freamăt?

IUGA:

Stăpîne,-i pitulicea ce cîntă în desiş;
În fiecare noapte în verdele frunziş
Ea stă și-și plînge jalea iubirii de-altădată,
Și cîntecul ei pare o șoaptă tremurată
Ce trece rătăcită în nopțile de vară
Ca vîntul cel de seară, ușorul vînt de seară.

VIOREL:

Și n-auzi în grădină ce tristă urcă-n noapte
O slabă rugăciune asemeni unei șoapte?

IUGA:

Stăpîne,-i porumbița din turnul singuratec,
Purtată-n ceasuri negre de dorul ei noptatec
Spre lungă pribegie în zarea-ntunecată.
În umbră trupu-i pare o dungă luminată
Ce urcă vecinic albă, frumoasă solitară,
Subt cerul cel de vară, seninul cer de vară.

VIOREL:

Și n-auzi tu ce grele curg lacrimi în grădină?

IUGA:

Grădina adormită visează-n umbra lină,
Dar flori de piersic roșii se scutură mărunte
Pe umedele brazde.

VIOREL:

Și nu vezi pe-a mea frunte
Cununa dureroasă de ramură de spin?

IUGA:

Eu văd pe fruntea-ți-naltă și albă ca un crin
Frumosul păr ce cade în negrele inele
Atît de maiestrite.

VIOREL:

Vai, gîndurile mele!

IUGA:

Ci uită aceste gînduri de chinuri și păcate.

VIOREL:

Să uit? Dar știi tu oare ce-adînci și zbuciumate
Crescură-n al meu suflet? Tăria lor mă doare,
Povara lor m-apasă atît de-ngrozitoare
Cît mintea omenească nu poate să priceapă.
Ci lasă-mă! Doar somnul de plumb de mă mai scapă
De chinuri. Voi să dorm. Să cadă somnul sfînt,
Pe ochi-mi plini de trudă și asupra-mi ca un cînt
De leagăn să plutească un vis nevinovat.
O, cîntecul de leagăn, o, visu-naripat!

IUGA:

Închină-te căci Domnul e bun. (*Iese.*)

VIOREL:

Să mă închin?

Ah, ruga cere cuget de pace și senin
Și n-am astfel de cuget. He, cine-mi va aduce
Duiosul timp în care făceam sfioasa-mi cruce
Subt calda priveghere a ochilor de mamă,

Și când-nălțam privirea cuprins de-o dulce teamă
Spre vechile icoane din care blinde sfinte
Păreau că-și pleacă fața spre ruga mea fierbinte?

SCENA VI

ILEANA:

(intrînd prin dreapta)

Te caut. Prin grădina subt lună adormită
Umblata-mi ca o umbră tăcută, rătăcită.
Visau un vis de pace suavii crini de vară,
Visa înduioșată sulfina solitară,
Visau așa de triste și florile de nalbă.
Și-n mijlocul acestor visări eu, umbră albă,
Trecut-am turburată de-un gând nedeslușit:
Era acolo teiul sub care ne-am iubit,
Era același freamăt prin ramuri aurite,
Era același cîntec de pasări fericite,
Dar tu lipseai, iubite, și singură am stat
În cale unde plîns-am trecutul fermecat.

VIOREL:

Noi toți cătam în noapte ceva ce nu găsim.
Cătam și-n întuneric zădarnic ne-obosim,
Căci nu știm nici noi singuri ce sufletul dorește;
Ci-n zarea depărtată un vis ne amăgește,
Un vis fără de formă și fără înțeles,
Un vis udat de lacrimi și sînge atît de des!
Și-n goana cea nebună călcăm nepăsători
Parfumurile sfinte și brazdele de flori
Și trecem înainte cu ochii ațintiți
Spre zarea nevăzută. O, palizii smintiți!
Și totuși două inimi se sting însîngerate.

ILEANA:

Și totuși două inimi se sting însîngerate!
Ah, inimile-acestea de n-ar fi ale noastre!
Ci jură-mi pe-nălțimea tăriilor albastre,
Pe focul care arde în stelele eterne,
Pe pacea care noaptea pe lume se așterne
Asemeni unei mantii de înger cu chip blînd
Că nu mai simți tortura străvechiului tău gînd,

Că-ai dat pe vecinicie uitării minunate
Grozava amintire de doruri zvăpăiate.

VIOREL:
Îmi ceri prea mult.

ILEANA:
Dar pacea din sufletul meu cere
Această-ncredințare.

VIOREL:
De-ai ști tu ce durere
Adîncă mă cuprinde cînd văd suava-ți față
Pălînd ca steaua serei în clara dimineață!

ILEANA:
E greua îndoială din sufletul în chin
Ce-mi face fața pală ca florile de crin.

VIOREL:
Alungă îndoiala cum eu încerc s-alung
Din gîndu-mi amintirea trecută.

ILEANA:
Dar prelung
Se-nalță singuratec atuncea un suspin.

VIOREL:
Încinge-ți a ta frunte cu foi de rozmarin
Și umple albe brațe cu roze-mbobocite
Și-n blonda dimineață, pe treptele-nvechite
De marmură coboară la lumea din grădină:
Bujorii te așteaptă și gingașa gherghină
De mult și-ntinde floarea cerșindu-ți sărutarea.

ILEANA:
O, florile-s frumoase dar nu pot da uitarea.
Ascultă-n depărtare un plîns duios ce moare,
Un plîns ce cîteodată se pare o cîntare
Atît de sfînt și dulce se-nalță-n noptea rece.
Ca zborul unei păsări ușoare așa trece
Prin umbra cea topită în razele-argintii

Ce cad din înălțimea albastrelor țării
Și umbra se-nfioară și tremură plăpîndă
De lacrima ce cade încet așa de blîndă
Că pare ca o rouă de aur pe o floare
De sînge-mpurpurată. Ah, plînsul care moare
Mă turbură atîta cît n-aș putea să spun!
Și-adesea mi se pare în gîndul meu nebun
Că plînsul care trece e traiu-mi asfințit
Și dulcea mea nădejde din timpul fericit
A-ntăilor săruturi. Și-atuncea stau și-ascult
Cum piere-n noaptea rece povestea de demult.

VIOREL:

Copilă, lasă gîndul acesta-ntunecat.
Noi toți visăm aicea un vis plin de păcat
Și teama ne cuprinde de însuși acest vis
Ce-ntinde greaua-i mantă pe cerul negru-nchis,
Încît părem asemeni copiilor pierduți
În codrul de-ntuneric în care stăm tăcuți
De teama fără nume ca nu cumva-n neștire
Să facem să răsară vro pală amintire
Mai tristă decît groaza din sufletele noastre.
Ci-nalță-ți înspre mine luminile albastre
A ochilor tăi umezi în care-un cer de seară
Și-a pus melancolia-i frumoasă, solitară,
Și dă-mi, înviorată, din pacea lor senină
Îndemnul către rugă și-o rază de lumină.
(O sărută pe frunte.)

SCENA VII

VIOREL, ILEANA, SIMINA

SIMINA:

(intrînd prin fund)

Uitat-ai a mea rugă atît de arzătoare?

VIOREL:

Simina!

ILEANA:

Iar femeia aceasta-ngrozitoare!

SIMINA:

Aruncă-aceste lanțuri ce-acum te-nlănțuiesc
De tot ce pieritor e și trist și pămîntesc,
Căci iată! Eu venit-am din culmea cea senină
A lunei nesfîrșită și plină de lumină
În care orice taină a minții încetează
Și blondele fecioare cu roze-ncoronează
Pe cei care putut-au la ele să ajungă.

VIOREL:

Ah, culmea luminată!

ILEANA:

Iubitul meu, alungă
Această umbră pală.

SIMINA:

Urmează-mă, tu minte
Trudită de visarea grozavă și fierbinte,
Căci toată a sa visare povară-i dureroasă
Ce lumea mea asupra-ți să cadă grea o lasă.

ILEANA:

O, Doamne! Această umbră! Ea are ochi de gheață
Și glasul său e glasul acelor ce din viață
Plecat-au către moarte.

VIOREL:

A, fruntea ta, fecioară,
E-o falnică lumină ce-o-nalți așa de clară
În noaptea vieții mele. Și părul tău se pare
Cunună măiestrită de flori mirositoare.

ILEANA:

Un giulgiu e vestmîntul asemeni unui mort.

VIOREL:

O, alba ta tunică și-ntregu-ți mîndru port!

ILEANA:

În jurul său domnește suflare de mormînt.

VIOREL:

Deasupra ta un soare lucește-așa de sfânt!
Lumină din lumină a caldei frumuseți,
Tu ești izbînda vieții asupra tristei ceți
A visurilor grele.

SIMINA:

În jurul tău e-o rece
Minciună, căci iubirea-ți de-acum curînd va trece
Și tu vei fi iar singur; eu însă voi rămîne
Aceași totdeauna.

ILEANA:

O, dulce-al meu stăpîne
Să n-o ascuți!

VIOREL:

(cu patimă)

Femeie, din lacrimi și din tină
De ce-ți închizi tu ochii la limpedea lumină
Ce-o clipă-a pus-o Domnul în mintea-ți rătăcită?

SIMINA:

Urmează-mă, iubite, spre culmea fericită
A vieții nesfîrșite!

VIOREL:

(cu hotărîre)

Al tău sunt pe vecie!

ILEANA:

(cu duioasă umilință)

Rămii!

SIMINA:

Te-aștept!

VIOREL:

(cu putere Ilenei care-i stă în cale)

În lături!

SIMINA:

(cu nerăbdare)

Hai, vremea întârzie. *(Iese.)*

SCENA VIII

VIOREL, ILEANA

ILEANA:

(cu lacrimi în glas)

Gîndește-te!

VIOREL:

(amar)

Destul gînditu-m-am.

ILEANA:

Cum pleci

Pe calea ce străbate pustiurile reci?

SCENA IX

VIOREL, ILEANA, CRAIUL GLAD

CRAIUL GLAD:

(intră prin dreapta)

În noaptea liniștită un gînd mă înfioară
Și-n sufletul meu singur eu simt că o povară
Apasă-n întuneric. E vreunul care plînge
Acea, scumpi copii?

ILEANA:

Ah, inima-mi se frînge

De plînsul greu.

VIOREL:

Părinte!

CRAIUL GLAD:

Ha, ce s-a petrecut

În sufletele voastre? *(Văzînd că nici unul nu răspunde.)*

De ce vi-e graiul mut?

ILEANA:

El pleacă!

CRAIUL GLAD:
Pleacă! Unde?

ILEANA:
În lungă pribegie.

CRAIUL GLAD:
(privind aspru pe Viorel)
Și când te vei întoarce?

VIOREL:
Doar singur Domnul știe!

CRAIUL GLAD:
Doar Domnul! Ce-nsemnează cuvintele-ți ciudate?

ILEANA:
Înseamnă că domnia străvechilor păcate
Se-ntinde-asupra noastră.

CRAIUL GLAD:
Vorbești în tâlcuri grele
Și mintea mea-i bătrână.

VIOREL:
Al visurilor mele
Chin groaznic mă îndeamnă să merg tot înainte
În neagră pribegie, în pulberea fierbinte
A drumurilor arse de soarele de vară,
Căci viața mea de-acuma e-o jalnică povară
Mai grea decât e piatra ce cade pe-un mormânt.
Voi merge dar departe mînat de asprul vînt
De gînduri zbuciumate chiar dacă un pustiu
Întinde-s-ar în juru-mi.

CRAIUL GLAD:
Cum? Singurul meu fiu
Se duce? Visul oare mă chinuie deștept?

ILEANA:
(îndurerată)
Nu-i vis.

VIOREL:
Din alte visuri e singuru-nțelept,
Căci toți pînă acuma cu ochii mari deschiși
Visarăm visuri goale și doruri de proscriși
Din alte lumi avurăm. Dar vremea a-ncetat
Și fapta luminoasă în zări s-a arătat.

CRAIUL GLAD:
Dar vezi tu bătrînețea ce trupul îmi răpune
Și părul ce pe frunte-mi de timp brăzdată pune
Cunună de zăpadă. Privirea mea greoaie
Cu greu se uită-n zare și brațu-mi se-ncovoiaie
De voi să-l 'nalț puternic precum făceam odată,
Pe cînd cu gestul mîndru mînam oștirea toată.
Ca mîine mă voi stinge și fără de suflare
Voi zace-n părăsire în cripta albă-n care
Zac toți ai mei de veacuri. Vrei oare s-amărăști
Și zilele-mi din urmă?

VIOREL:
O, tată! Cum trezești
C-o vorbă-n al meu suflet atîtea amintiri!
Departa-i însă timpul trecutei fericiri
Și inima-mi rănită străină-i de plăcere;
Străină și de pace. Mi-e sete de durere,
Mi-e sete de misteruri, de lupta-nverșunată
Cu gîndul și cu lumea în negură-mbrăcată.
La umbra de portice în marmură sculptate
Pun vițele-nflorite visări înghirlandate
De roze parfumate ca-n serile antice
Și-o muzică se joacă în umbră de portice.
Cîntări se-nalță seara prelung tînguitoare
Din coarde de vioară; par tristele fecioare
Ce plîng în întuneric cu semne desperate
Chemînd din lumi de visuri iubiri înflăcărare.
Și-n umbră de portice fanfarele sunară
Ca-n zilele de glorie și larg desfășurare
Stindarde-mpurpurate spre vesela serbare.

Ci-ntîrzie-al meu suflet la stinsele altare
Și-un glas sfios se pare că plînge-n întuneric.
Ah, visul meu de-a pururi și dorul meu himeric
De cîte ori voit-am uitării a le da!
Dar totul fu zădarnic și nu mai pot răbda
Tortura-ngrozitoare de gînduri zbuciumate.

SCENA X

ACEIAȘI, SOLII PĂCII, CAVALERUL NEGRU

CRAIUL GLAD:

(privind cum înaintează de gravi Solii păcii)
Și voi ce veste-aduceți cu fețe-ntunecate?

ÎNTĂIUL SOL AL PĂCII:

Noi suntem Solii păcii veniți din depărtarea
Ținuturilor negre și sfîntă ni-e chemarea...

CRAIUL GLAD:

Cunosc povestea voastră, dar pacea de-o vestiți
Fiți grabnici și solia cea sfîntă v-o împliniți
Acum căci este vremea.

ÎNTĂIUL SOL AL PĂCII:

Ci lasă neclintită
A soartei hotărîre.

CRAIUL GLAD:

Hm, pacea prevestită
Cu tîlc, în graiul vostru e-o pace mincinoasă.

SOLII PĂCII:

Nu, nu!

CRAIUL GLAD:

Miștiți!

ÎNTĂIUL SOL AL PĂCII:

E-o pace blajină și duioasă.

AL DOILEA SOL AL PĂCII:

E-o pace fără pată.

AL TREILEA SOL AL PĂCII:

E-o pace nesfârșită.

CRAIUL GLAD:

(nerăbdător)

Cuvinte-n loc de fapte! Voi fapta lămurită
Și plină de putere!

CAVALERUL NEGRU:

În țara-ntunecată

A visului o faptă ar pare blestemată.

CRAIUL GLAD:

Vai, fapta!

VIOREL:

Și vai, visul!

ILEANA:

(merge către fund și strigă cu tărie)

He, toți voi cei din casă

Uniți a voastră rugă cu ruga-mi dureroasă

Să stea în loc pierdutul!

SCENA XI

ACEIAȘI, COMAN

COMAN:

(trece în fugă prin fund lovind cu putere în ferestre)

Sculați-vă! Sculați

Voi toți ce-n somnul pacinic cu-n vis vă-nviorați,

Sculați-vă voi robii molatecei plăceri

Și voi toți oboșiții strădaniei de ieri,

Sculați-vă din somnul de viață dătător!

La Craiul Glad, la curte, e jalea în popor!

CRAIUL GLAD:

Ce faci?

COMAN:

Încerc să-nlătur furtuna ce sosește.

VIOREL:

Zadarnic căci furtuna, mai tare-n pieptu-mi crește.

SCENA XII

ACEIAȘI, CURTENII

COMAN:

Veniți, căci domnul vostru se duce-n pribegie.

CURTENII:

Stăpîne, oh, stăpîne!

VIOREL:

(desprețuitor)

Ce stranie solie!

CURTENII:

Ascultă-ne!

VIOREL:

(izbucnind)

Voi, ceată nemernică,-napoi!

CRAIUL GLAD:

(cu disperare)

Aceasta-i rătăcirea grozavă de apoi.

VIOREL:

Mai bine-n rătăcire. *(Vrea să plece.)*

ILEANA:

Oprește-te!

CRAIUL GLAD:

Furtuna

Zdrobi-te-va în cale.

VIOREL:

(hotărît)

De-acum mi-e totuna!

(Iese repede prin fund, Ileana cade leșinată în brațele bătrînului crai Glad.)

Cortina

ACTUL III

O CULME SĂLBATECĂ

(În munții Vrancei. În fund un povârniș care duce într-o prăpastie. La stînga munții se înalță neconținut și-și pierd vîrfurile în ceață. La dreapta o potecă duce în vale. Pe scenă sunt pietre mari și sure. Aproape de fund un tufiș mic apare în întuneric.)

SCENA I

VIOREL, SIMINA

SIMINA:

(intră în scenă prin dreapta, sprijinind pe Viorel care abia mai poate să mai umble)

O culme am urcat-o.

VIOREL:

Și multe mai sunt încă?

SIMINA:

Da, multe și lucioase.

VIOREL:

Piciorul meu pe stîncă

Alunecă adesea.

SIMINA:

Suirea e greoaie

Pe culmile de stînci.

VIOREL:

Și trupu-mi se-ncovoiaie

De chiar a lui povară.

SIMINA:

Răbdare, în curînd
Ajunge-vom la vîrful de care al tău gînd
Dorea în ceasuri triste cu-adîncă voluptate.

VIOREL:

Dar fruntea mea-i fierbinte și buzele-s uscate
De setea arzătoare. Aș vrea o picătură
De apă, ca o rouă, să ude a mea gură,
Să prind putere nouă.

SIMINA:

Aice nu e apă.
Pe culmea solitară chiar sufletul s-adapă
Din visurile sale, căci soarta a voit
Să fie greu suișul la locul strălucit,
În care înflorește viața nesfîrșită,
Și toți cei cîți urcară poteca tănuită
Ce duce la limanul luminelor senine
Avură să îndure dureri tot ca și tine.
Dar sus curge izvorul cel clar de apă vie
Și cine bea din apa-i trăiește pe vecie.

VIOREL:

(cu nemărginită deznădejde)
Ah, sus e-așa departe! Și simt în jur cum crește
O negură ce-n manta-i de plumb mă înveselește.

SIMINA:

(cu înflăcărare)
N-ai teamă! Sus e soare și falnică lumină
E-o dulce mîngîiere pioasă și blajină
Pe inimi zbuciumate. În valuri aurite
Străbat ale ei raze cîmpiile-nflorite
Punînd cunună blondă pe-albastre depărtări.
Privirea e stăpîină pe falnicile zări
Și tot ce se arată-nainte rob e ție:
Pîraiele și munții și floarea din cîmpie,
Orașele mărețe și cei ce locuiesc
La țarm de ape clare și-n cînturi te slăvesc.

VIOREL:

Slăvesc! Dar oboseala grozavă mă cuprinde;
Îmi sîngeră tot trupul și brațul meu se-ntinde
Zadarnic după-o umbră, căci iarăși cade-n jos
Ca piatra care cade în valul spumegos
A riului de munte. O, apa cristalină
A clarelor izvoare și alba lor lumină!

SIMINA!

(aspră)

Izvoarele-s departe și turbure în unde.

VIOREL:

(clătinînd din cap)

Și totuși în auzu-mi încet și blînd pătrunde
Un murmur de izvoare. Pe-aice pe aproape
Se tînguie un șipot din limpezele-i ape. *(Rugător.)*
Găsește-l!

SIMINA:

(repede și hotărîtă)

Nu se poate să bei din apa care
Se tînguie aice cu-atîta-ndurerare.
Acesta e izvorul durerilor de jos
Și cine bea din apa-i cu murmurul duios
Cuprinde-se de dorul lăsaților în urmă
Și visul lui cel falnic în noapte i se curmă.
Pe piatra stîncei negre el capul și-l apleacă
Și-amara amintire avîntul îi îneacă
De nu știe el singur de trebuie-nainte
Să meargă spre-mplinirea visărilor lui sfinte
Sau calea să-și întoarcă spre cei ce i-a lăsat
Și fruntea iar să-și plece subt jugul apăsător
Al josnicei plăceri.

VIOREL:

(istovit)

Dar nu mai pot să merg.

SIMINA:

(după ce a privit o clipă spre culmile din stînga)

Așteaptă-mă! La culmea înaltă eu alerg
S-aduc din apa vie un strop răcoritor. (*Măsurînd cuvintele.*)
Ci nu te-ademenească ispita din izvor!

SCENA II

VIOREL (*singur*)

VIOREL:

(*se uită cîtva timp în urma Siminei*)

Ea merge-n ceața deasă: lumină care piere,

Lumină întrupată din chin și din durere.

Și noaptea se întinde și-s singur pe colină

Și nimenea durerea-mi din suflet n-o alină,

Căci totu-i fără viață și rece și tăcut.

(*Cu o tresărire nelămurită în privire.*)

Doar singur pîrîiașul ce murmură pierdut

Pe prundul alb se plînge în noaptea întristată

Și inima-mi trudită și-atît de zbuciumată

Cu dînsul plînge-asemeni stinghera ei viață.

(*Apropiîndu-se de tufișul din fund.*)

Pîrîu fără de nume, pierdut în neagra ceață,

Ca mine ești de singur și poate că murim

De-același dor. Venit-am durerea s-o unim!

(*Se apleacă și bea prelung din izvor.*)

GLASUL ILENEI:

(*înalțîndu-se încet și tînguitor din fundul izvorului*)

Vioarele, Vioarele,

Ai băut din apa mea:

Triste-s lacrimile mele

Dar mai trist cine le bea!

VIOREL:

(*se trage îndărăt înspăimîntat*)

Ce glas străbate unda adîncului izvor?

Ce plîns se-nalță oare? De ce mă înfior

De murmurul din apă? Ești tu, iubita mea,

Ce urci așa de tristă spre mine calea grea?

SCENA III

VIOREL, CRAIUL GLAD, ILEANA (*Umbrele Craiului Glad și a Ilenei apar din dreapta și trec încet prin fundul scenei sprijinindu-se una de alta.*)

ILEANA:

(*cu duioșie către Craiul Glad*)

Te sprijină pe mine. Să trecem împreună
Pribegi și singurateci prin noaptea fără lună.

CRAIUL GLAD:

Pribegi și singurateci! O, fiica mea iubită,
Spre ce liman ne duce cărarea tănuită
Pe care ne urcarăm?

ILEANA:

Părinte, cine știe?

E-o cale neumblată, departe de cîmpie,
Departe de orașe; dar ce-avem să-ntrebăm
Cînd tot aceleași chinuri oriunde le purtăm?

CRAIUL GLAD:

Și nu zărești nimic?

ILEANA:

Nu! Totul pare-o bură,
Ce cade printr-o pînză întinsă-n ceața sură.
Iar ochii mei ce plîns-au atîta, sunt uscați
Și nu mai văd.

CRAIUL GLAD:

Nici ochi-mi.

VIOREL:

(*se apropie de ei cu spaimă*)

Dulci umbre, ce cățați?

ILEANA:

(*fără a-l cunoaște*)

Străine, căutăm viața-ne-ngropată
Și n-o găsim.

CRAIUL GLAD:

(*cu un gest trist și obosit*)

Da, da! Noi n-o găsim. Odată,
Știu bine, o-ngropasem subț crinii din grădină
Dar vîntul smulse crinii și el a fost de vină
Că nu-i mai dăm de urmă.

ILEANA:

(cercînd să-l ducă mai departe)

Ci vino, dulce tată,
În altă parte poate e viața-ne-ngropată.

VIOREL:

(voind să-i oprească, dureros)

Mai stați, mai stați o clipă. Eu sunt...

CRAIUL GLAD:

Oricine-ai fi

Din drumul nostru jalnic nu poți a ne opri,
Căci cei fără viață fac calea grea și lungă
Cei vii să nu-i găsească, nici dorul să-i ajungă.

ILEANA:

Te sprijină pe mine. Să trecem împreună
Pribești și singurateci prin noaptea fără lună. *(Ies.)*

SCENA IV

VIOREL, SIMINA

VIOREL:

(singur, urmînd pe cele două vedenii)

Oprîți-vă, voi umbre, pierdute-n rătăcire!

Blestem ce cazi asupra-mi din vremi de fericire,

Retrage-ți mîna aspră! Paharul este plin. *(Se pierde în stînga.)*

SIMINA:

(întorcîndu-se și căutînd cu privirea pe Viorel)

Dar unde-i? *(Strigă.)* Viorele! Durerea să-ți alin

Adus-am apă vie.

VIOREL:

(din stînga)

Coboară pe coline.

SIMINA:

Iubite, în durerea-mi strigat-am către tine,
Auzi-mă!

VIOREL:

(intrînd în scenă)

Simina!

SIMINA:

(văzîndu-l schimbat la față)

A, ce s-a întîmplat?

VIOREL:

Vedenii mă cercară cu chipu-ndurerat.

SIMINA:

(îl privește o clipă în tăcere. Apoi cu asprime)

Tu n-ascultași de sfatu-mi. Bătut-ai din izvor

Și-acum te-mpovărează trecutul arzător.

VIOREL:

(rugător)

Simina!

SIMINA:

(cu o mînie care crește mereu)

Dă-te-n lături, căci n-ai avut credință

În tine, om menit la lungă suferință.

VIOREL:

(zdrobit)

De-ai ști!

SIMINA:

(mîndră)

Eu știu destule, dar nu mai ești tu vrednic

S-ascuți. *(Cu întristare în glas.)* Te-ntoarce iarăși la traiul tău nemernic.

Și capul tău l-apleacă din nou iar spre țărîină

Să-și curme visul mîndru de falnică lumină.

Cenușa pocăinții pe frunte să-ți presări

Să n-o mai ardă dorul de stinse depărtări

Și ochii tăi îndreaptă-i spre tină și pământ
Să nu mai vadă-azurul seninului cel sfânt
Căci nu ți-a fost chemarea să treci de-acest hotar
Și nu ți-e dată ție cununa de stejar.

VIOREL:
Ce grele cad în suflet grozavele-ți cuvinte!

SIMINA:
De ce-ai uitat de taina atîtor jurăminte,
De ce ți-ai întors gîndul spre cei din urma ta
Cînd toată-a ta menire era de a-i uita?

VIOREL:
(încet)
O clipă de-amăgire!

SIMINA:
O clipă de-amăgire
Ce n-o plătește-o viață!

VIOREL:
Vai, stinsa-mi fericire!

SIMINA:
(depărtîndu-se)
Rămii și plîngi de-acuma, căci plînsul ți-e dat ție
Și lacrimi și durere să porți pe vecinicie,
Căci semnul suferinței pe fruntea ta e scris
Iar nu mîndria caldă a falnicului vis.
(Urcă pe culmile din stînga)

VIOREL:
(într-o supremă rugăciune)
Ajută-mă; în juru-mi se face-ntunecime;
'Nainte-mi stă grozavă o neagră adîncime
Și sufletu-mi îngheață.

SIMINA:
(pe o culme din stînga)
Privește-n sus la mine.

VIOREL:

(după o luptă lăuntrică)

O negură-i pe fruntea-ți.

SIMINA:

Privirile-mi sunt line. *(Piere.)*

VIOREL:

(coprins de îndoială)

Simina, tu ești pală și ochii tăi sunt reci

Ca ochii celor morți. Pe culmi pe unde treci

Tu lași în a ta urmă un văl de foi uscate.

SIMINA:

(din stînga)

Așa vorbește-un suflet căzut iar în păcate.

VIOREL:

(căzînd în genunchi)

O, Doamne, din adîncuri-nalț glasu-mi către tine.

Revarsă iar asupra-mi luminile-ți senine,

Tu vezi cum eu mă tîngui în crudă zbućiumare

Și sufletu-mi setos e de-o rază de-ndurare;

Învață-mă, tu, Doamne, părinte blînd și drept

Spre ce liman de viață trudiții pași să-ndrept.

SIMINA:

(glasul ei se aude din depărtare venind de pe culmile din stînga)

Ah, cînd în inimi zbućiumate

Orice dorințe-ncet se curmă,

Zdrobiți vioara fermecată,

Grozav e cîntecul din urmă!

SCENA V

VIOREL:

(singur)

Sfîrșitu-s-a! *(Se scoală din genunchi.)* Furtuna din munți se prăvălește

Și fulgerul demonic pe cer se învîrtește,

Iar noaptea nepătrunsă e-asemeni cu mormîntul.

He, unde-i rugăciunea și unde este cîntul

Ce trebuie să sune a mea înmormîntare?

Căci lupta cea din suflet fu luptă-ngrozitoare,

Dar lupta e pierdută și-n mine-ntunecimea
Din nou iar se ivește. Doar numai adîncimea
Mai are vreun farmec în inima-mi pustie.
Adîncul de prăpăstii! De ce oare-ntîrzie,
Să cadă-asupra-mi pacea blajină și miloasă,
De ce mai stă pe fruntea-mi coroana sîngeroasă
Cînd nu mai am nimica s-aștept decît doar somnul
Ce-nchide ochii turburi uitaților de Domnul?
Și-n noapte înveli-m-oi în manta-mi zdrențuită
S-adorm în nesimțire pe stîncă părăsită. (*Se așează la pămînt.*)

SCENA VI

VIOREL, CURTENII (*intră încet prin dreapta. Întuneric adînc domnește pe culmea singuratecă*).

ÎNȚĂIUL CURTEAN:
Încet!

AL DOILEA CURTEAN:
Băgați de seamă!

AL TREILEA CURTEAN:
Da, stîncă-i lunecoasă.

ÎNȚĂIUL CURTEAN:
Iar ceața este deasă și-atît de-ntunecoasă
Cît nici nu ne vedem.

AL DOILEA CURTEAN:
Umblăm în întuneric.

AL TREILEA CURTEAN:
(*grav*)
Noi toți, întotdeauna, am fost în întuneric!

ÎNȚĂIUL CURTEAN:
(*cu groază*)
Noi toți... A, nu sfîrși! E poate un păcat
Să spui astfel de vorbe cînd ceru-i zbugiumat
De fulgere.

AL DOILEA CURTEAN:
Și când furtuna prăvălește
Chiar brazii de pe munți.

AL TREILEA CURTEAN:
(care a înaintat în întuneric și a dat de trupul lui Viorel)
Ha, cine odihnește
Aici?

ÎNTĂIUL CURTEAN:
E cineva?

AL DOILEA CURTEAN:
Da, unul adormit
Pe stîncă.

ÎNTĂIUL CURTEAN:
Adormit?

AL TREILEA CURTEAN:
(cu glas înalt)
He, suflet părăsit
De oameni și de Domnul, deșteaptă-te.

ÎNTĂIUL CURTEAN:
Vai!

VIOREL:
(deșteptîndu-se. Cu glas stins)
Cine
Mă cheamă iar la viață?

AL TREILEA CURTEAN:
Deșteaptă-te, străine!

VIOREL:
(amărît)
De ce nu treci-nainte?

ÎNTĂIUL CURTEAN:
(nerăbdător)
Dar, omule!

VIOREL:

Lăsați

Pe cel ce-și poartă crucea s-o poarte. Nu cercați

Din drumu-i să-l abateți.

AL DOILEA CURTEAN:

Destul te-am ascultat.

Ridică-te!

AL TREILEA CURTEAN:

Tu, om în zdrențe-nvestmîntat,

Te scoală!

ÎNTĂIUL CURTEAN:

Și te uită în juru-ți!

VIOREL:

(ridicîndu-se)

Ce voiți?

TOȚI:

(trăgîndu-se îndărăt)

Stăpînul!

VIOREL:

(amar)

Da, sunt eu!

TOȚI:

Slăvite!

VIOREL:

Mă găsiți

În ceasul de ispită.

ÎNTĂIUL CURTEAN:

Ispita s-a sfîrșit.

VIOREL:

Nu! Ceasul mîntuirii l-aștept, dar n-a venit.

AL TREILEA CURTEAN:

(întunecat)

Și nici n-are să vină.

VIOREL:

(repede)

Ha, cine te-a-nvățat

Acest cuvînt de groază?

AL TREILEA CURTEAN:

Noi toți am colindat

Ținuturile-acestea cercînd a te găsi

Și-acasă să te-ntoarcem precum ne porunci

Bătrînul crai. Deci ceasul grozav de mîntuire

Zadarnic al tău suflet l-așteaptă. În iubire

E singura scăpare.

VIOREL:

Cuvinte de nerod!

Au credeți că lăsat-am eu pacinicul norod

În vale ca în urmă din nou la el să vin?

Nu! Sufletu-mi de-această plăcere este plin;

El cere altă lume și vrea o altă viață.

ÎNȚĂIUL CURTEAN:

Dar sîngeră-a ta frunte și pală e-a ta față.

VIOREL:

Ce-mi pasă! Eu pieri-voi pe stîncele aceste

În spini și în prăpăstii, de nu mi-or ști de veste

Nici fiarele pădurei, căci demonul mă mîină

Să merg tot înainte. Vedeți cum pe-a mea mîină

Stau rănile deschise. Și, iată, pieptul meu

Zdrobit de oboseală cum sîngeră mereu!

Ce-mi pasă! Mai grozavă e rana arzătoare

Din sufletul în zbucium. O, rana ce mă doare

N-o stingeți niciodată cu trista-vă iubire.

De-acasă cînd plecat-am, lăsînd în părăsire

Pe toți ce trec prin viață cu ochii obosiți,

Voiam să știu aceea ce nici vă-închipuiți,

Voiam să văd aceea ce voi n-ați fost văzut

În traiul vostru jalnic și josnic și tăcut.

Spre lumea cea întinsă deschis-am ochii mari:
Treceau pe dinainte-mi măreții solitari
Ai gândurilor nalte, treceau seninii munți
În mantie albastră și codrii cei cărunți
Păreau că-mbracă falnici vestminte argintii.
Izvorul care-și mîină lin undele zglobii
Părea c-ar fi de aur topit iar pe cîmpie
Întins-au flori de vară o pînză purpurie
Și totul se-ncinsese în ziua cea senină
Cu purpură și aur, cu-azur și cu lumină.
Și voi? Voi nici văzut-ați această sărbătoare
Căci orbi sunt ochii voștri la orișice splendoare.

ÎNTĂIUL CURTEAN:

Ah, tristele splendori așa de scump plătite!

VIOREL:

(mîndru)

Eu nu le-aș da pe toate viețile trăite
În slava de la curte. Și chiar de-aș fi să merg
În umbra unde toate culorile se șterg
Eu tot înainta-voi, căci voi să-mi scap credința
Ce șovăie în mine.

SCENA VII

VIOREL, CURTENII, CAVALERUL NEGRU

CAVALERUL NEGRU:

(apărînd deodată în mijlocul stîncelor)

Blestem pe suferința

Ce nu creează-n lume nimic.

VIOREL:

(întorcîndu-se cu spaimă)

Nebun semeț!

CAVALERUL NEGRU:

(coborînd)

Tu nu ai îndrăzneala aceluia ce măreț
Privește către țintă cu ochi încrezători
Căci sufletul tău plin e de tainicii fiori

Ai nopții.

VIOREL:

Care demon vorbește-acum prin tine?

CAVALERUL NEGRU:

(apropiindu-se ispititor)

Întreabă-te tu singur. Luminile divine
Ce-aprind în suflet focul cel sfânt și-atotputernic
Le simți tu?

VIOREL:

(după o clipă, cu desperare)

E-ntuneric în sufletu-mi nemernic.

(Luptînd cu un gînd lăuntric)

Și totuși...*(Se oprește.)*

CAVALERUL NEGRU:

(batjocoritor)

Îndrăznește!

VIOREL:

(trăgîndu-și mîna peste frunte)

Nebuna îndoială

Mă chinuie. Zdrobitu-s de-atîta oboseală.

Ah, unde afla-voi pacea? Pe ochi păinjeniți

Un văl greoi se lasă.

CURTENII:

Vin solii!

SCENA VIII

ACEIAȘI, SOLII PĂCII

VIOREL:

(pășește înaintea Solilor)

Ce voiți?

ÎNTĂIUL SOL AL PĂCII:

Noi suntem Solii păcii veniți din depărtarea

Ținuturilor negre și sfîntă ni-e chemarea...

VIOREL:

Ai păcii? Dulce pace! De-ați ști voi să mi-o dați
Și groaznică-ndoială din suflet s-o luați!

ÎNTĂIUL SOL AL PĂCII:

Noi punem mâni duioase pe frunțile-nfocate
De dorul greu al luptei, de visuri turburate
Și facem să-nceteze povara dureroasă
A cruntelor vedenii din noaptea furtunoasă.

VIOREL:

A, nu, căci pacea voastră e-o pace de mormânt.

ÎNTĂIUL SOL AL PĂCII:

E-o pace nesfârșită.

VIOREL:

(apăsînd cuvintele)

De-aceasta mă-nspăimînt.

Eu n-am sfîrșit în lume menirea-mi dureroasă
Și vechea mea coroană pe frunte tot m-apasă,
Căci peste tot mai este ceva ce n-am văzut
Și poate vro plăcere cum n-am mai fost avut
Să fie... O îndoială! Ce turbure-i și-amară!
Voi merge-n rătăcire-n noaptea solitară,
Pe cremenea tăioasă lăsa-mă-voi s-alunec
În funduri de prăpăstii și ochii să-mi întunec
Și brațele-mi slăbite întinde-voi-nainte,
Să pipăi dacă-n stare nu fuse a mea minte
Lumina s-o-nțelegă și poate-n întuneric
Găsi-voi alinare la visul meu himeric.

SCENA IX

ACEIAȘI, IUGA, COMAN

IUGA:

(intrînd cu Coman prin dreapta)

Stăpîne!

COMAN:

În sfârșit!

VIOREL:

Și voi veniți acum

Cu vorbe viclenite să-ntoarceți al meu drum?

IUGA:

Bătrînul ne trimise.

COMAN:

Și tînăra domniță.

VIOREL:

Ileana? Ah, frumoasa și alba porumbiță

Tot tristă stă și-acuma în turnul singuratec

La sfat în ceasuri negre cu dorul ei noptatec?

Și-n umbră trupu-i pare și-acum o dungă albă

Plecată grațioasă pe florile de nalbă?

Mi-a fost odată dragă frumoasa solitară

visînd subt cer de vară, seninul cer de vară.

COMAN:

Stăpîne e o jale nespusă în palat

Bătrînul stă și-așteaptă cu gîndu-ntunecat

Așteaptă vestea care mereu întîrziază,

Așteaptă și ascultă, așteaptă și oftează,

Căci nimeni nu deschide cu zgomot ușa mare

Să intre așteptatul în sala de serbare,

Ci totul zace-n umbră, o umbră întristată

De-amurg pierdut în ceață de toamnă-ntîrziată.

IUGA:

Stăpîne, te întoarce! În haine de serbare

Primi-te-vom la scară și vesele fanfare

Suna-vor pretutindeni vestind a ta sosire.

VIOREL:

Ce palidă și rece e-a voastră-ademenire!

Căci ce putere-aș oare din nou să mai aștept

Căci nici un dor nu bate de-acum în al meu piept?

Cînd totul înainte-mi pustiu e și tăcut

Cînd însuși al meu suflet muri cu-al meu trecut

Și merg în întuneric ca pluta fără cîrmă
Să-mi uite toți de nume, să-mi piardă toți de urmă!

COMAN:

Dar brațele domniței se-ntind așa de pale
Și ochii ei cucernici mereu își cată-n cale.

VIOREL:

Să plîngă! Las' să plîngă! Ce mult am plîns și eu
Urcînd Calvarul aspru al visului meu greu.
Căci nu mă voi întoarce la oamenii ce-n vale
Își duc a lor viață de chinuri și de jale.
Îi știu. Și al meu suflet de dînșii a fugit
De traiul lor netrebnic și trist și urgisit.
Rămîină ei acolo să sufere, să plîngă,
Plecați spre tina neagră de trupuri să se frîngă,
Să-și chinuie viața în muncă și-n sudoare,
Să nu cunoască visul nici neagra lui splendoare
Și somnul lor să fie un somn ușor și lin.
În mijlocul acestor bieți oameni sunt străin
Căci port pe a mea frunte un semn înfricoșat:
E semnul ce-nfierează pe omul blestemat.

CAVALERUL NEGRU:

(viclean)

Atunci cerca-vei oare să urci din nou în sus?

VIOREL:

Ah, steaua de-altădată acuma a apus
Și umbra se întinde grozavă-n jurul meu
Pe culmea unde singur veghez doar numai eu.
Spre bolta-ntunecată a nopții cea tăcută
Se-nalță tremurîndă o rugă-a mea pierdută,
Dar nimeni nu răspunde la glasul-mi spăimîntat;
Doar vîntul vine groaznic și fluieră turbat,
Dar vîntul însuși pare un demon care trece
Rîzînd așa de straniu deasupra-n noaptea rece.
Adesea rîd eu singur cu-n rîs amar și lung
Cercînd întunecimea din juru-mi s-o alung;
Dar rîsul mă-nfioară. Ades ascult apoi
Un bucium care cîntă la stînele de oi,
O doină den acelea ce-auzu-mi fermecară

Cu sunetul lor dulce în vremi de-odinioară.
Ah, oamenii aceștia ce doina lor și-o cântă
Cînd chinul îi apasă și dorul îi frămîntă
Sunt poate... *(Cu îndoială)* Cine știe! *(Izbucnind deodată)*
Prietenii, ce mai stați?
Au n-ați aflat aceea ce vrut-ați să aflați?
Au nu mă chinui răți de-ajuns? Ce mai voiți?
Pe lemnul răstignirii voiți să țintuiți
Și trupu-mi?

CURTENII:
Oh, ce groază!

VIOREL:
Plecați de-aicea dar
Căci toată ruga voastră e rugă în zadar.
Eu nu mai am în suflet nădejde de scăpare,
Căci mort e-n mine totul și orice înflăcărare
E stinsă pe vecie. La ce să mai ascult
Povestea ce mi-au spus-o ațîția de demult?
E veche și neroadă iar mintea-mi obosită! *(Se îndreaptă spre fund.)*
Mai bine-n adîncime prăpastia mă-nghită!
*(Coboară repede povîrnișul care duce în prăpastie. Ceilalți vor să-l împiedice, dar se
opresc îngroziți pe marginea povîrnișului.)*

Cortina

ACTUL IV

SALA DE MARMURĂ

(Înspre seară. Coloanele de marmură par ca niște umbre. Lumina de afară pătrunde potolită și palidă ca într-o biserică părăsită. În sală toate lucrurile au înfățișarea veche, foarte veche, ca și cînd nimeni n-ar fi mai umblat de mult pe acolo. Tăcerea plutește deasupra și în această tăcere persoanele se mișcă și vorbesc ca în vis.)

SCENA I

CRAIUL GLAD, ILEANA

CRAIUL GLAD:

(intră încet, însoțit de Ileana)

Nimic, copilă dulce! În zarea depărtată
Ce stă pierdută-n ceață nimic nu se arată;
Doar ulmii singurateci își pleacă tremurînd
Uscate crengi atinse de vîntul murmurînd
Al toamnei ce se lasă pe plaiurile goale;
Și ochii mei cei dornici, ce cată lung în cale,
Își scurg a lor privire pe căile deșarte,
Își scurg a lor privire spre culmea ce departe
Închide trista zare de plaiuri cenușii.
Și toți suntem aice închiși, sărmani copii
Uitați de lumea-ntreagă ce plîngem rătăciți
Subt crăngile uscate a ulmilor cerniți.

ILEANA:

În lacrimi și tăcere e toată taina noastră.

CRAIUL GLAD:

În lacrimi și tăcere! Tu blîndă floare-albastră!

ILEANA:

A, nu vorbi de floarea visărilor apuse,
Căci floarea e uscată și visurile duse
În noaptea nesfîrșită a celor ce-au murit
Purtînd în suflet crucea de dor neîmplinit!

CRAIUL GLAD:

Nu! Nu rosti aceste cuvinte-așa de grele!
Pe mine bătrînețea și ceasurile-acele
În care-am stat pe patu-mi și-am plîns în zburciurare
Curînd mă vor răpune. Dar tu în așteptare
Să stai pe pragul casei întreaga ta viață,
Cu ochii tăi cei umezi, pierduți în vaga ceață
A culmilor înalte și-n calea ce coboară
Pe plaiuri tu să cauți în clipele de seară
Pe cel care-o să vină. *(Cu tărie.)* Căci el doar o să vină
Purtînd pe a sa frunte o rază de lumină
Și-n părul său avea-va cununi de flori culese
În munți, de mîni suave și albe și alese.
Va fi ca un arhanghel de mîndru și călare
Pe calul alb de spume va trece puntea mare

De fier ca să răzbată la tine-nvingător.

ILEANA:

Ce falnic ți-este graiul și ce amețitor
Cînd totul împrejur-ți e trist și pustiit,
Cînd chiar speranța pare în suflet c-a murit,
Palatul însuși este o casă a tăcerii
Și ușile lui poartă pecetia durerii
Pe frunțile lor grele iar sălile-nvechite
Chilii par de călugări în care rătăcite
Stau suflete bătrîne ce plîng încătușate:
Și plîng cu fața-ntoarsă spre zări îndepărtate
Și plîng cu brațe-ntinse spre candelile stinse
Și plîng de aripi negre pe pale frunți atinse
Și plîng chemînd ca-n visuri o rază de lumină,
Dar raza invocată întîrzie să vină;
Ferestrele stau grele ca piatra de morminte
Și ceața le apasă precum apasă-o minte
Nebună un vis groaznic de sînge-mpurpurat:
Vai, soarele nu intră în tragicul palat.

CRAIUL GLAD:

(abătut)

Nici soarele nu intră! Și chiar cîteodată
De umblă rătăcită vro rază tremurată
Pe lespele albe așterne dungi de sînge.
Și marmura, ea însăși, s-ar zice cum că plînge
Cuprinsă de o umbră de vagă nostalgie:
Atît de pală este și-atît de străvezie.

ILEANA:

Ea plînge!

CRAIUL GLAD:

Adineaori, pe cînd intram în sală,
Urcînd pe scara mare a zilelor de gală
Văzui răsfrîntă fața-mi pe marmura-ntristată:
Ah, cît de chinuită și cît de-nstrăinată
Era această față pe care o priveam
Cum vine după mine pe scara ce-o urcam
Ca umbra.

ILEANA:
Și-a mea față!

CRAIUL GLAD:
(*privind-o*)
Ea pare ca de ceară!

ILEANA:
Slăbită e de plînsul ce-n rugile de seară
Le-nalț ingenuncheată cu fața la altar.
Ah, plînsul care cade atît de cald și-amar
Pe inima-mi zdrobită, ce tristă mîngîiere
Aduce cîteodată pe singura-mi durere!
Cînd fumul din făclie se-nalță ca un gînd
De demon care trece prin noapte blestemînd,
Un plîns, e-o alinare!

CRAIUL GLAD:
(*cuprinzînd-o în brațe*)
Copila mea iubită!

ILEANA:
Și totuși voi mai plînge pe marmura-nvechită
Udînd cu lacrimi clare ca mirul cel sfințit
Picioarele rănite a celui răstignit,
Cît timp de-aceste lacrimi izvorul n-o să sece,
Să cad nensuflețită pe marmura cea rece.
(*Iese prin dreapta.*)

SCENA II
CRAIUL GLAD (*singur*)

CRAIUL GLAD:
(*pe gînduri*)
Ea trebuie să poarte în suflet ca o floare
O rază de nădejde atotizbăvitoare
Și visul ei să urce în ceasuri întristate
Spre palide icoane cu-amară voluptate,
Cercînd să întrupeze din umbră și din ceață
Vedenia senină de clară dimineată.
(*Cătînd cu uimire în jur.*)

Și seara care cade atât de-ntunecată!
Și totuși mi se pare și mie câteodată
Că trece pe deasupra-mi blajină și ușoară
O aripă ce noaptea-mi atinge și-nfioară
C-un vis care-nălbește în fundul unei zări
Ca steaua ce clipește pe-ntinsul unei mări
Vestind o dimineață ce-ntîrzie să vină.

(Cătfînd cu întristare în jur.)

Și seara care cade și pare să suspină
Pe foile pălitate a florilor stinghere!
S-ar zice că-n grădină se plînge o durere
Străină ce sărută petalele de flori
Și umple tot amurgul de taine și fiori
Încît se pare plînsul o tristă simfonie:
Și florile așteaptă ceva ce întîrzie!
(Cătfînd cu groază în jur.)
Și seara care cade ca plînsul pe morminte!
Ha, noapte e în juru-mi și noapte-n a mea minte!

SCENA III

CRAIUL GLAD, IUGA

IUGA:

(intrînd prin fund, în sine)

Tot singur!

CRAIUL GLAD:

(cu glas slab)

Tu ești?

IUGA:

(apropiindu-se)

Doamne!

CRAIUL GLAD:

Venit-ai în sfîrșit!

Ce veste?

IUGA:

Vai, nici una!

CRAIUL GLAD:

Cum? Nu l-ai urmărit
Prin toate-acele locuri pe unde-a fost văzut
Purtîndu-și greaua-i cruce?

IUGA:

Ca umbra am trecut
Prin munți și prin prăpăstii, prin văi și prin păduri.
Dar nu i-am dat de urmă. Doar vulturii cei suri
Treceau lovind văzduhul cu aripile-ntinse,
Treceau strigînd a jale cu glasurile stinse
Purtînd și ei povara de reci singurătăți.

CRAIUL GLAD:

(ca în vis)
Purtînd și ei povara de reci singurătăți!

IUGA:

Cărările-i pierdute pe veci ne sunt închise;
El poate zace-acuma în funduri de abise.

CRAIUL GLAD:

(repede)
Tăcere! A, nu spune cuvîntu-ngrozitor!
Cuvîntul tău e-o taină de care mă-nfior
Deși-o cunosc.

IUGA:

Dorința...

CRAIUL GLAD:

Nu, nu! Mă înspăimînt
De vorba-ți ca de glasul ce spune pe-un mormînt
Suprema deznădejde. Tăcere! Nu trezi
În mine îndoiala.

IUGA:

Dar dacă-ai auzi
Din guri străine vestea?

CRAIUL GLAD:

Tăcere! *(Apropiindu-se de el. În taină)*

De ți-aș spune!
Adesea-n ceasuri grele ispitele nebune
Mă cearcă și în umbra din noaptea solitară
Asupra mea își lasă de plumb a ei povară
Tortura îndoielii atât de zdrobitoare
Că nu-ndrăznesc eu singur s-o spun cu glasul tare...
Dar nu!... E o ispită ce-n umbră m-amăgește!

UN GLAS DE AFARĂ:
Furtuna, ah, furtuna!

CRAIUL GLAD:
A, cine-mi amintește
Furtuna mea din suflet?

IUGA:
Nu-i nimeni. Dar afară
Sunt glasuri care-și strigă durerea lor amară.

CRAIUL GLAD:
(oțărîndu-se)
Mereu sunt glasuri triste ce strigă-n noaptea rece.

IUGA:
Mereu plîng glasuri triste cînd duhul nopții trece.
S-ar zice că în umbră stau fețe chinuite
Ce-ndreaptă-a lor privire spre clipele-asfințite
A stranielor doruri și plîng pe cînd își cată
Iubirea lor pierdută în noaptea-ntîrziată.

CRAIUL GLAD:
În noaptea-ntîrziată! Știi tu? De la o vreme
Vin glasuri înfundate ca marea care geme
Să-mi plîngă subt ferestre în noaptea-ntîrziată.

IUGA:
Sunt oamenii din curte. Cu vocea înecată
Tîrziu adesea cîntă o doină care pare
Străină, deși-ntr-însa durerea zdrobitoare
A noastră glăsuiește.

CRAIUL GLAD:

(groaznic)

De unde-au învățat
Această doină-n care atît de-ntunecat
Se plînge-un dor?

IUGA:

Ei singuri nu cred că-ar ști să spună.
Ci merg ca niște umbre în noaptea fără lună
Cu ochii orbi subt vâlul uciselor avînturi
Și doina și-o aruncă la cele patru vînturi.

CRAIUL GLAD:

Ciudat. La curtea noastră cîntările-au murit
De mult și totuși cîntă un suflet urgisit
În noapte-o doină tristă. A cui să fie oare?

GLASUL DE AFARĂ:

Furtuna, ah, furtuna!

CRAIUL GLAD:

Ascultă!

IUGA:

Plîngătoare
Se-nalță glasuri multe.

CRAIUL GLAD:

A, toate-aceste glasuri
Ce strigă către mine în turburele ceasuri
Cînd totul greu se lasă pe mintea chinuită!
De ce nu-și încetează strigarea aiurită?

IUGA:

Vor fi și ele poate muncite de-o durere
Și cum n-au cînturi blînde își află mîngîiere
În strigătul lor jalnic!

CRAIUL GLAD:

Muncite, vai, muncite!
Dar cine în ținutul acesta de ispite
Nu stă subt stăpînirea eternei spaime crude?

IUGA:
Toți stăm subt a ei mână.

CRAIUL GLAD:
(ascultînd)
Tăcere!

IUGA:
Se aude
Un zgomot ca un plînset pe lepedele reci.

CRAIUL GLAD:
O, zgomotul ca plînsul pe lepedele reci!

SCENA IV
CRAIUL GLAD, IUGA, COMAN, CURTENI

COMAN:
(intrînd prin fund, urmat de curteni)
Furtuna, ah, furtuna!

CRAIUL GLAD:
Ce este?

COMAN:
S-a închis
Tot cerul ca-ntr-o noapte grozavă-a unui vis
Și vîntul biciuiește grădina-mormîntată
Subt frunze veștejite iar firea pare toată
Cuprinsă de un zbucium.

ÎNȚĂIUL CURTEAN:
Prin crăngile uscate
Se plîng sfîșietoare uitate vechi păcate,
Uitate vechi păcate ce n-au fost ispășite,
Uitate vechi păcate rămase tănuite,
Uitate vechi păcate ce umblă-n pribegie,
Uitate vechi păcate în noaptea de mînie.

CRAIUL GLAD:
Uitate vechi păcate! De ce ai apăsat

Pe-aceste negre vorbe?

ÎNȚĂIUL CURTEAN:

Un glas întunecat

Îmi sună la ureche și graiul lui nebun

Și groaznic ca blestemul mă-ndeamnă să le spun.

COMAN:

Noi toți suntem robiții acelu glas străin!

CRAIUL GLAD:

(dus pe gânduri)

Noi toți suntem robiții acelu glas străin!

AL DOILEA CURTEAN:

Ni-e dor de soare vesel.

AL TREILEA CURTEAN:

Și dor ni-e de lumină.

ÎNȚĂIUL CURTEAN:

Ni-e dor de ziua clară.

COMAN:

De liniștea blajină

Ni-e dor.

ÎNȚĂIUL CURTEAN:

Și e-ntuneric!

COMAN:

Furtuna, ah, furtuna

Se lasă-asupra noastră.

CRAIUL GLAD:

Tăcere! Totdeauna

A fost aici furtună, căci vecinic osîndiți

Am fost să stăm în noapte cu ochii îngroziți

Subt vitregă putere.

COMAN:

Furtuna a lovit

Cu zgomot adineaori în lanțul ruginit
Al punții de la poartă.

CRAIUL GLAD:
Și puntea?

COMAN:
Sfărîmată
Căzu în șanțul umed.

CRAIUL GLAD:
A, puntea sfărîmată!
Pe ce o să mai treacă acel care-o să vină
Purtînd pe a sa frunte o rază de lumină
Și-n păru-i de mătase cununi de flori culese
În munți de mîni suave și albe și alese?
Voiam ca un arhanghel de falnic și călare
Pe calul alb de spume să treacă puntea mare.

COMAN:
E puntea sfărîmată!

ÎNȚĂIUL CURTEAN:
Și turnul învechit
Și negru, adineaori de-un trăsnet fu lovit
Iar trista porumbiță ce-n noaptea de vară
Urca așa de albă spre bolta solitară
A cerului, căzut-a zdrobită la pămînt.

CRAIUL GLAD:
Ucisă?

ÎNȚĂIUL CURTEAN:
Da, ucisă! Părea un jalnic cînt
Strigarea sa din urmă și albele ei pene
Cădeau ca niște lacrimi de triste Magdalene.

CRAIUL GLAD:
O, alba porumbiță ne-a fost așa de dragă!
În zborul ei cel sprinten gîndirea-ne pribeagă
Ades o urmărise, căci blînda solitară
Părea o rază clară din blonda primăvară

Și-n trista-ntunecime părea un sol venit
S-aducă mîngăiere în sufletul trudit
Al celor ce pierdură nădejdea.

COMAN:
Totul moare
Aici, în jurul nostru.

AL DOILEA CURTEAN:
Chiar crinii albi, în floare,
Muriră adineauri subt vîntul rece-al serii.

COMAN:
Doar singuri noi ne ținem în negura uitării
Cu brațele slăbite lăsate-mpreunate
Ca-n ruga nesfîrșită și plîngem vechi păcate,
Pribegi, fantome sure, în noaptea-ntunecată
Cînd pala noastră viață e moartă și-ngropată.

CRAIUL GLAD:
(*cu milă*)
Voi triștii singurateci, tăceți! De vom pieri
Din murmurul de unde un cînt va răsări;
Va plînge-n preajma noastră furtuna cea din munți,
Vor plînge brazii jalnici și ulmii cei cărunți,
Vor plînge corbii negri subt cerul plumburiu
Și nopțile vor plînge ades într-un tîrziu.

SCENA V

ACEIAȘI, ILEANA

ILEANA:
(*intrînd prin dreapta*)
Și nopțile vor plînge? Alți oameni nu veniră
S-aducă veste nouă?

CRAIUL GLAD:
Nu.

ILEANA:
Nu?

CRAIUL GLAD:

De ce te miră aceasta?

ILEANA:

Adineaori avui o presimțire.

CRAIUL GLAD:

Și tristă poate? Da! Ceva-n a noastră fire
S-ascunde-n întuneric și valul turburat
Al timpului deasupra se scurge ne-ncetat
Și-acoperă cu spumă misterul care zace
La fund încît se pare că-o aripă de pace
Se-ntinde peste totul. Și numai cîteodată
Se-nalță deasupra încet și tremurată
Gîndirea cea ascunsă ce chinuie și doare.

ILEANA:

Nu. N-a fost presimțirea-mi afit de-ngrozitoare.

CRAIUL GLAD:

N-a fost!... E cu puțință? În tragicul palat
O altă presimțire? Ceva s-a înfîmplat
Ce-ntrece mintea noastră.

ILEANA:

A fost o presimțire
Nici veselă, nici tristă. O palidă-nflorire
De roze veștejite venite prea tîrziu
Să dea lumină lină amurgului pustiu.

CRAIUL GLAD:

Și cum avuși tu visul?

ILEANA:

Eu stam îngenuncheată
În față la altarul pe care-ntunecată
Ardea o facă mare de ceară-ngălbenită,
Și ruga-mi dureroasă era așa trudită
Că lacrămile-mi calde cazînd pe piatra tare
Ardeau mai greu ca para din vechea lumînare.
Și noaptea se lăsase-ncet pe albe dale;

Pe ștersele icoane ea aripile sale
Le-ntinse punînd umbră pe fețele duioase
A dulcelor martire cu zîmbete miloase.
Eu stam așa de tristă! Și facla-ngălbenită
Ardea întunecată pe piatra înălbită
Roșind doar stîlpii negri cu-a ei înflăcărare,
Iar sufletu-mi umplîndu-l cu grea îndurerare.
Și noaptea se-ntinsese ca apa peste dale.
O roză scuturată trimise-atunci petale
De sînge înspre mine, dar purpura din floare
Nu fu așa de crudă și-așa de arzătoare
Pe cît era durerea din inima-mi rănită.
Și cum stam așa tristă cu mintea obosită
Simții cum înapoia-mi o umbră s-a oprit,
O umbră ca un suflet ce trece rătăcit.
Eu n-am văzut-o, însă ghicii că se-nclinase,
Ca-n rugă, către mine și capul și-l plecase
Pe umerii mei palizi și-n suflet o chemare
Păru atunci că vine din tristă depărtare.

CRAIUL GLAD:

Un semn a fost acesta.

ILEANA:

Un semn întîrziat
Căzut în asfințire pe sufletu-ntristat
Ca visul care bate la ușile de-aramă.

CRAIUL GLAD:

Da, visul nostru tragic la porțile de-aramă,
Ce închid truditul suflet în clipele-ntîrziate,
Cu degete-ostenite și pale-adeșea bate.

ILEANA:

Încet trecut-a visul pe lîngă poarta grea
Și beată de-al său farmec întins-am mîna mea
Cu dorul care-ntinde în somn un braț molatec
Spre-o umbră. Îl credeam pe blîndul singuratec
Aproape și cu brațul voiam să-l trag spre mine,
Să-l plec spre a mea față ca-n murmur de suspine
Să-și lase ochii limpezi spre dorurile mele,
Ci genele-mi căzură dulci, umede și grele.

A fost un gând asemeni cu palele-nserări,
Suspîn prelung ca cel trist al unei mări.

CRAIUL GLAD:

Noi toți suntem aice de visuri înșelați!

CURTENII:

Noi toți suntem aice de noapte-nspăimîntați!

CRAIUL GLAD:

dar cine urcă scara?

COMAN:

Sunt oameni rătăciți
Prin săli întunecoase.

CRAIUL GLAD:

Nu! Pașii oboșiți
Ce urcă par ciudați.

IUGA:

Și mulți.

CRAIUL GLAD:

Da, e-o mulțime
Ce umblă rătăcită-n deasa-ntunecime.

SCENA VI

ACEIAȘI, CAVALERUL NEGRU, SOLII PĂCII

ÎNTĂIUL SOL AL PĂCII:

(înaintînd pînă în fața Craiului Glad)

E noapte, e-ntuneric. Pe cale rătăciți
Umblăm ca niște umbre-n ceață-nvăluiți
Și pașii noștri sună ca plînsul ce-nfioară,
Și fruntea noastră grea e de-a nopților povară,
Și-n mijlocul furtunei ni-s brațele-obosite
Și reci...

CRAIUL GLAD:

Da, este ceasul grozavelor ispite

Cînd tainica putere a lumii blestemată
Ce zace-ascunsă-n umbra străvechilor păcate
Începe-n întuneric iar lupta nesfîrșită
Cu pala noastră lume atît de chinuită.
Ci domnul aibă-n pază pe cei ce rătăcesc,
Pe toți acei ce-n ceață c-un vis se amăgesc,
Și toți acei ce umblă pe drumuri pustiite
Și toți acei ce robi-s ai grelelor ispite
Și toți acei ce poartă povara de blesteme
Și toți cîți fură singuri-nainte de-a lor vreme
Și toți acei ce nu pot să-și spună rugăciunea
Și toți acei ce-avură să-ndure-amărăciunea
Și toți pribegii jalnici din văile întinse.

ÎNTĂIUL SOL AL PĂCII:

Și cum aici văzurăm noi candelile-aprinse
Venirăm și intrarăm.

AL DOILEA SOL AL PĂCII:

Bătînd în ușa mare
Stăturăm noi în umbră în lungă așteptare.
Dar nimeni nu deschise.

CRAIUL GLAD:

Noi toți stam adunați
Aici, de teama nopții adînc înfiorați.

AL TREILEA SOL AL PĂCII:

Și-n cartea învechită a lezei cele sfinte
Se spune de apostoli că fără de cuvinte
Stăteau în seara tristă cu porțile-ncuiate
Stăteau chemînd pe Domnul cu frunțile plecate
Pe cînd doar unul singur de veghe sta-n pridvor.

CAVALERUL NEGRU:

Pe cînd stam doar eu singur de veghe în pridvor
Bătaia voastră-n ușă sună ca o chemare
Venind din adîncime a unuia ce moare.
Și-atunci pașii.

ÎNTĂIUL SOL AL PĂCII:

Și ușa încet ne-ai fost deschis!

CRAIUL GLAD:

Și-atunci venii și ușa încet v-a fost deschis!
Dar cine sunteți oare voi triști rătăcitori
Cu frunțile-ncărcate de tainicii fiori
Ai gândurilor negre?

ÎNTĂIUL SOL AL PĂCII:

Cum? Nu-ți aduci aminte?
Noi suntem Solii Păcii...

CRAIUL GLAD:

(trecîndu-și mîna peste frunte)

Da, da! Dar a mea minte
Bătrînă e acuma și tristă și trudită.
Da, da!... Ai păcii!... Știu! He, pacea mult dorită
Întîrzie să vină în vechiul meu palat
Și numai cîteodată un chip întunecat
La miezul nopții grele lovește-n marea poartă
Și-un suflet plin de zburcium pe care doru-l poartă
Pe căi întunecate adesea rătăcește
Încoace.

ÎNTĂIUL SOL AL PĂCII:

Sunteți singuri!

CRAIUL GLAD:

Da, singuri! Și cum crește
Povara grea de visuri asupra celor singuri!

COMAN:

Noi toți întotdeauna am fost așa de singuri!

CRAIUL GLAD:

Prea singuri, vai!... *(Ascultînd.)* Dar cine se tînguie-n grădină?
Acolo,-n umbra rece e-un suflet ce suspină
Și cere mîntuire.

IUGA:

Nu-i nimeni. Numai vîntul
Prin crăngile uscate își murmură trist cîntul.
El vecinic prin grădină e-așa de plîngător

Cînd trece-n miez de noapte.

CRAIUL GLAD:

A, vîntul plîngător!

Dar cine pe fereastră, cu fața veștejită

Privește înlăuntru spre sala cea umbrită

De stîlpii vechi și gîrbovi?

IUGA:

Nu-i nimeni. Foi uscate

De vîntul rece-al toamnei în umbră sunt mînate

Și trec pe la fereastră ca palide vedenii.

CRAIUL GLAD:

A fost o înșelare. În colțul cald al genii

Simții o tremurare. Dar cine bate oare

Așa de-ncet și jalnic la vechea poartă mare?

IUGA:

Nu-i nimeni. Poate ulmul cu ramura bătrînă

Izbește-n poarta mare de parcă-ar fi o mînă

Ce-n ceasul desnădejdei la ușa-nchisă bate.

CRAIUL GLAD:

(îndoielnic)

Nu-i vîntul și nici ulmul, nici foile uscate! *(Merge de deschide ușa. Afară e ploaie și furtună. Pe trepte se vede îngenuncheată o figură pală.)*

SCENA VII

ACEIAȘI, VIOREL

CRAIUL GLAD:

(dîndu-se un pas îndărăt)

Un fiu al suferinței!

CAVALERUL NEGRU:

Un suflet chinuit!

CRAIUL GLAD:

(cătred omul de afară)

Ridică-te, pășește pe pragul învechit

Al casei mele. N-auzi? Ce groaznic, vechi păcat
Ți-apleacă a ta frunte pe trupu-ngenuncheat.

OMUL:

(se scoală anevoie și în întuneric întinde brațele înainte)

Fiindcă vorba voastră e-o pală mîngîiere
Ca ruga Magdalenei zdrobită de durere,
Fiindcă gestul vostru mă-mbie așa de trist
Ca fața răstignită și blîndă a lui Crist,
Paharul suferinței îl trec la alte guri
Și crucea mea lăsa-voi truditelor făpturi
Ce rîndul își așteaptă. Calvarul meu sfîrșește.
(Intră în sală.)

CRAIUL GLAD:

El este!

ILEANA:

*(cu un strigăt a
sfîșietor)*
Viorele!

VIOREL:

Ce glas îmi amintește
Un nume ce-l uitasem?

ILEANA:

E glasul ce-a strigat
Mereu din adîncime spre cerul nepătat
Și cum în el durerea întreagă s-a fost strîns
Cuprins este de jalea adîncă-a unui plîns.

VIOREL:

Da, Da! Odinioară așa se întrista
Un glas blajin și dulce în care tremura
Ceva din adierea cîntării îngerești.
Dar ce mult e de-atunci!

ILEANA:

Și totuși iar găsești
Același glas ce plînge în ceas de bucurie
Și aceiași ochi în lacrimi cînd ochii-ți întîrzie

Spre ei să se întoarcă.

CRAIUL GLAD:

Tu fiu în rătăcire!

Slăvit să fie ceasul de albă fericire

În care intri iarăși în casa mea bătrână,

Spre binecuvântare se-nalță slaba-mi mână

Și semnul mîntuirii îl face.

VIOREL:

Mulțumesc

Adînc pentru cei care în noapte rătăcesc

Și pentru cei ce umblă pe drumuri pustiite

Și pentru cei ce robi-s ai grelelor ispite

Și pentru cei ce poartă povara de blesteme

Și pentru osîndiții-nainte de-a lor vreme

Și pentru cei ce nu pot să-și spună rugăciunea

Și pentru cei ce-avură să-ndure-amărăciunea

Și pentru cei ce-n ceață c-un vis se amăgesc

Și pentru toți cîți sufăr uitați: vă mulțumesc!

CRAIUL GLAD:

Amin!

VIOREL:

(îmbrățișindu-l)

Părinte dulce!

CRAIUL GLAD:

Și voi boieri iubiți

La mare sărbătoare sunteți acum pofțiți.

Să beți toți din paharul doritei împăcări

Și inimile voastre să treacă-n desfătări

Această noapte sfîntă.

CURTENII:

O doamne, slavă ție!

CRAIUL GLAD:

Să curgă vinu-n spume la mîndra veselie

Și-n sunet de fanfare să urce strălucit

Al fiului meu nume spre cerul cel slăvit,

Căci mort a fost și-acuma din morți a înviat.
Pierdut a fost în lume și iarăși l-am aflat.

ÎNTĂIUL SOL AL PĂCII:

În noaptea împăcării se-nalță al nostru glas
Chemînd cereasca milă, în pururi sfîntul ceas,
Să cadă parfumată ca vîntul blînd al serei
Pe frunți marmoreane, în noaptea împăcării.

CRAIUL GLAD:

În noaptea împăcării ce dulce vi-e solia!
Veniți în sala mare. Acolo veselia
Nălța-se-va pe nota ușoară a cîntării
Ce n-ați mai auzit-o, în noaptea împăcării. (*Ies.*)

SCENA VIII

VIOREL, ILEANA

ILEANA:

(oprește pe Viorel și-l privește lung)

Noi n-avem oare-acuma nimic nou a ne spune?
Trecut cînd este chinul durerilor nebune
O vorbă dulce cade pe inima rănită
Ca lacrămile calde din ruga cea sfințită.

VIOREL:

Și ce ți-aș spune oare, tu pururi întristată
Icoană mîngîioasă și albă și curată
Cînd toată cugetarea-mi e-o noapte nesfîrșită
De umbră ce se lasă pe mintea-mi chinuită
Și toată-ntunecimea din visul depărtat
Ar pune-o pată neagră pe-altarul luminat
Al albului tău suflet.

ILEANA:

De ce vorbești de mine
Tu suflet singuratec?

VIOREL:

O, vorbele-ți blajine
Mă dor cu mult mai tare ca lacrămile-amare;

Mai bine-ntîmpina-m-ai cu aprigă muștrare,
Căci sufletul meu este nevređnic de serbarea
Ce-o varsă a ta milă.

ILEANA:

O, taci căci tremurarea
Ce umple al meu suflet de milă și blîndețe
E tot ce-mi mai rămîne din trista-mi frumusețe.

VIOREL:

Vai, crinii albi și fragezi din palide răzoare
Murind de dorul tainic al razelor de soare!
Vai, sufletele care se sting în părăsire
Ducînd în reci morminte comoara de iubire!
De cîte ori trecut-am cu ochii mei orbiți
Pe brazda rourată a crinilor smeriți
Pe cînd în a mea minte trona înfloritoare
Vedenia superbă de magică splendoare
A purperei din visuri!

ILEANA:

Tăcere!

VIOREL:

Da, tăcerea
Aș vrea să ne cuprindă.

ILEANA:

Trecutul și durerea
Să piară ca o șoaptă din noaptea înstelată.

VIOREL:

Ascultă cum se-nalță tăcerea fermecată!

ILEANA:

Tăcerea se înalță din inimile pline
De pală suferință, de stinsele suspine;
Tăcerea se înalță din templul amintirii
Ca facla ce veghează icoana adormirii;
Tăcerea se înalță pe aripi de durere
Punînd în umbra nopții o tristă mîngîiere;
Tăcerea se înalță asemenea privirii

De înger care plînge-o rază a fericirii;
Tăcerea se înalță încet și liniștită...

VIOREL:

O, tainică și dulce a liniștii ispită!
De ce nu cade oare pe fruntea-mi arzătoare
Încinsă de coroana de vise – omorîtoare
Să-ntindă-un vâl de umbră pe seara ce se face
În sufletu-mi? Ah, seara și limpedea sa pace!
Ci-ntinde brațe albe de blîndă alinare
Să-mi plec pe ele capul și-n caldă legănare
S-adorm de-un somn în care nu pune nici o pată
Un vis de întuneric din viața zbuciumată.
Și cîntă-ncet un cîntec de leagăn; cînt ușor
Ca vîntul ce adie prin flori aducător
De fragede parfumuri. Eu poate voi uita
Eterna mea tortură. Încet! Așa! Așa!
(*Se culcă pe genunchii ei.*)

ILEANA:

(*lin*)
Era odată-un prinț vestit,
Cu ochii triști, cu fața blîndă;
Un vîers de cîntec rătăcit
Doinea în vorba-i tremurîndă.
Pe tristul prinț cu ochii mari
Un gînd adînc de pribegie
Spre negrii codri solitari
Îl îndemna cu viclenie.
Ah, pală-i floarea de cicoare
Ca floarea dorului ce moare!

GLASUL SIMINEI:

(*de afară*)
Dar cel menit să ducă dorul
Cîntării sfinte și alese
Își simte inima cuprinsă
De suferinți neînțelese.

ILEANA:

(*urmînd*)
Un cal și-o spadă și-a gătit

Și s-a pierdut în depărtare,
Vai, blîndul, tristul prinț vestit,
Ce triști sunt crinii pe cărare!
În urma lui îngîndurat
Privea un chip alb de fecioară,
Dar numai colbul argintat
Juca în razele de seară.
Ce tristă-i floarea de cicoare
Ah, floarea dorului ce moare!

GLASUL SIMINEI:

(de afară)

În flacăra nemistuită
S-aprinde sufletul și arde
Și moare dornic de misterul
Cîntării stranii de pe coarde.

ILEANA:

(urmînd)

Trecut-a timp și s-au lăsat
Dureri pe-ntinsa-mpărăție
De dorul celui ce-a plecat
Pe lungul drum de pribegie. *(Oprindu-se din cîntec.)*
De ce se frînge oare cîntarea-mi întristată
Și cade ca o cruce de piatră sfărîmată?
De ce în loc de note de dulce legănare
Un plîns se-nalță palid în trista înserare?
Eu voi să cînt – nainte...
... Era un prinț vestit... *(Cu durere.)*
Dar cîntecul pe buze îmi moare amorțit.

VIOREL:

(deșteptîndu-se, întinde mîna înainte ca și cînd ar voi să alunge o vedenie)

Nu, nu! Întunecată chemare fără nume
Nu-ți plînge tu durerea din groaznica ta lume,
Căci glasul tău trezește adîncă-mi suferință.
Eu voi să-mi plec genunchii spre sfîntă pocăință
Să cadă-o rază albă în noaptea mea de chin
Căci visul meu apus e și amar paharul plin. *(Sfîșietor.)*
Îngăduie-mi o clipă tu glas torturător
Și stinge neagra pară din visul arzător!
Oprește-te! Sunt dornic de vecinica uitare,

De liniște, de milă, de rugă. Îndurare!

SCENA IX

VIOREL, ILEANA, CRAIUL GLAD

CRAIUL GLAD:
Serbarea este gata.

VIOREL:
Tîrzie sărbătoare!

CRAIUL GLAD:
Ca raza fericirii.

ILEANA:
Ah, raza care moare!

CRAIUL GLAD:
Dar ce e întristarea această?

VIOREL:
Scumpe tată
Serbarea pregătită-ntinde-o neagră pată
Pe surda mea durere.

CRAIUL GLAD:
Va fi o împăcare
Cu lumea.

VIOREL:
Împăcare! Dar cum putea-voi oare
Să intru eu în lumea ce-și duce liniștită
Viața-i de plăcere, cu fruntea mea trudită
De visurile moarte.

CRAIUL GLAD:
Trecutul s-a uitat.

VIOREL:
Da, alții îl uitară dar gîndu-mi zbuciumat
Mereu se-ntoarce în urmă pe calea neguroasă
Pe unde rătăcit-a visarea-mi furtunoasă

Și cată să dezgroape trecutul dureros,
Din umbră să învie un palid chip sfios
Pe care eu odată, de mult, l-am fost iubit.

CRAIUL GLAD:

Dar mort este trecutul de groază chinuit.

VIOREL:

Nu, nu! Trecutul jalnic nu moare niciodată,
Și rana sa e-o rană pe veci însîngerată.
El vine: chip de ceară în giulgiu îmbrăcat,
Și noaptea bate-n geamuri cu degetul uscat
Trecînd cu pași de taină, cu brațe reci-ntinse
Atunci cînd luna pierе și candelile-s stinse
Și sfarîmă, prin farmec, zăvorul grelei porți
De intră ca să-ncepem grozavul danț de morți.

ILEANA:

Ce groaznice vedenii!

VIOREL:

Nu veselă serbare
Îmi trebuie, ci plînsul cel trist de-nmormîntare
Mai bine pregățiți-l.

CRAIUL GLAD:

Tăcere, o, tăcere,
S-ascult cum plînge-n mine și ultima durere!

VIOREL:

Eu sunt o umbră pală pierdută-n rătăcire,
Lipsită de nădejde, lipsită de iubire,
Și soarele de cade pe fața mea de ceară
Îmi pune în ochi umbra amurgului de vară
Și-aprinde-n al meu suflet amara-ndurerare
A visurilor moarte pe cînd erau în floare.

CRAIUL GLAD:

Eu sunt o umbră tristă a unuia ce fuse
Un domn măreț odată, în vremile apuse
Dar totuși mi-ncălzește slăbita amintire
O rază-ntîrziată din stinsa fericire

Și-un viers ascult adesea, un viers din vechiul cânt
Ce pare ca o rouă ce cade pe-un mormînt.

ILEANA:

Eu sunt o umbră albă cu fața aplecată
Spre groapa unde zace iubirea-nmormîntată;
Și ochii mei revarsă în farmecul de seară
A lacrimilor rouă pe floarea solitară
Ce crește-așa de pală pe visurile mele.
Ah, floarea care crește din lacrămile mele!

CRAIUL GLAD:

Și totuși în viața aceasta ce-o trăim
Pe lespedele albe pe care rătăcim
Purtînd în urma noastră a viselor povară
Ne mîngîie-amintirea ce blîndă se coboară
În ceasurile sfinte pe mințile trudite.

VIOREL:

Tăceți, tăceți! Noi suntem trei umbre rătăcite!
(*Rămîn îmbrățișați.*)

Cortina

ACTUL V

SALA TRONULUI

(În fund, pe tron, Craiul Glad. La stînga sa Ileana. La dreapta Viorel șade
sprijinindu-și cotul stîng pe speteaza tronului. Fruntea sa aplecată pe braț e
înnegurată. Sala e plină de curteni și popor.)

SCENA I

CRAIUL GLAD, VIOREL, ILEANA, IUGA, COMAN, CURTENI, POPOR

CRAIUL GLAD:

(*neliniștit*)

Deci veștile sunt triste?

IUGA:

(în fața tronului)

Sunt vești întunecate.

Cu oaste oțelită în lupte-nverșunate

Pășește voievodul din asprul Făgăraș,

Pășește-asupra noastră și cugetu-i trufaș

Se-mbată de izbîndă.

CRAIUL GLAD:

(cu privirea strălucitoare)

E falnica beție

A sufletelor mîndre.

IUGA:

În dalba-i semeție

Mai dulce-i pare lupta ca vinul aurit

Ce curge în crăiescul pohal. L-am întîlnit

În munții singurateci pe culmile stîlcoase.

Era pe la ameazi. În valuri luminoase

Cădeau din soare raze: păreau argint topit

Iar fruntea lui asemeni cu bronzul strălucit

Era încununată de razele-argintate.

Privirile lui mîndre ardeau înflăcărare

Și mult mai lucitoare ca raza de pe frunte.

Iar cum pășea de falnic pe culmea cea de munte

Era asemeni celor ce merg pribegi pe valuri

Uitînd chemarea dulce și plînsul de pe maluri

Mînați de gînduri roabe la cînturi de sirene;

Privind singurătatea de codri pe subt gene

Urma în depărtare luciri de idealuri,

Lumini aprinse tainic pe culmile de dealuri.

CRAIUL GLAD:

Luciri de idealuri aprind a lui privire

Pe cînd noi stăm subt greaua și trista amorțire

A viselor.

IUGA:

Deasupra pe-ntinderi pustiite

Trecură șoimii negri cu glasuri amorțite;

Păreau chemarea tristă ce-n noapte se înalță

Din piepturi răstignite spre falnica viață.
Dar oștile trecură: privind spre-albastre dealuri
Urmau în depărtare luciri de idealuri.

CRAIUL GLAD:
Și oștile-i sunt mîndre?

IUGA:
Subt grelele lor zale
Aduc cu ele spaima ținuturilor tale,
Căci sunt mînate-n lupta cu valurile vieții
De-un dor adînc de moarte în floarea tinereții.
În vale gloata tristă privind în înălțime
Se strînse mohorîtă, și palida mulțime
Văzu, cum sta-ngrozită, trecînd moartea pe dealuri;
Urmînd în depărtare luciri de idealuri
Oștirea coborîse pe plaiul înflorit.

CRAIUL GLAD:
Și unde este-acuma poporul meu iubit?

IUGA:
Poporul stă și-așteaptă pe cel care-o să vină
Să pună-n al său suflet nădejde și lumină.

CRAIUL GLAD:
Poporul stă și-așteaptă! Auzi tu, Viorele?
Nădejde și lumină! (*Către curtenii.*) Boierii curții mele
S-asculte hotărîrea-mi!

COMAN:
Măria-ta, norodul
La vestea răzvrătirii lui Negru-Voievodul
Se-ndreaptă către tine.

CRAIUL GLAD:
Boieri și drag popor!
Vecinii noștri astăzi cu oaste multă vor
Să cadă-asupra noastră cu foc și cu urgie
Dorind să ne răpună ca aspra vijelie.

CURTENII:

Să vina! Îndrăznească!

CRAIUL GLAD:

Dar eu sunt obosit
Și trupul meu e gîrbov iar brațul meu slăbit
De-aceea hotărît-am izbînda luptei grele
Să las s-o poarte altul cu sarcinele mele.
Au nu gîndit-am bine?

CURTENII:

E-un gînd de înțelept.

CRAIUL GLAD:

Așa mi-a fost credința c-ar fi și sfînt și drept
Să las pe al meu fiu...

VIOREL:

(ridicîndu-se deodată)

Părinte! Îndurare!

Dar sarcina aceasta apasă-atît de tare
Că nu am îndrăzneala s-o iau.

ILEANA:

(însăimîntată)

Dar Viorele!

CRAIUL GLAD:

(posomorît)

Ha, cine-i împotriva-mi?

ILEANA:

(rugătoare)

Privește ale mele
Trudite brațe slabe întinse către tine.

CURTENII:

Primește-a noastră rugă!

COMAN:

Privirile ni-s pline
De lacrimi.

VIOREL:

Ruga voastră atît de îndurerată
Mă arde ca o pară subt tîmpla zbuciumată.
Dar nu mai înalț astăzi din gene tremurate
Priviri orgolioase de-a lor singurătate
Spre palide vedenii.

ILEANA:

Vai, trista osîndită!

VIOREL:

(duios Ilenei)

Zădarnic braț de rugă întinzi ca o ispită!
Întoarce-te la unda din clarele izvoare,
La crinul ce surîde subt razele de soare
Și uită-mă, tu fată cu zîmbetul de vise
Ce treci pe parfumate poteci de flori deschise.
Pe fruntea ta o umbră se pare-o mîngîiere
Și-n ochi-ți arde-adîncă iubirilor durere
Pe cînd în pribegie pe valurile vieții
Cu suflet singuratec ca steaua dimineții
Mă zbuciumă în ceasul amurgurilor line
Cînd moare ziua clară pe culmile senine
Un dor nestins de pace eternă.

CRAIUL GLAD:

Necurmată
Nu este nici o pace.

VIOREL:

(sfișiat de îndoială)

Cum oare!... Niciodată?

SCENA II

ACEIAȘI, SOLII PĂCII, CAVALERUL NEGRU

CRAIUL GLAD:

Ha, iată-vă acuma și voi, soli ai durerii!

ÎNTĂIUL SOL AL PĂCII:

(grav)

Venim să punem pacinici surîsul mîngîierii
În sufletele voastre.

CRAIUL GLAD:

(cu groază)

Nu, nu! V-am cunoscut,

Voi soli ai amăgirii.

ÎNTĂIUL SOL AL PĂCII:

Te-nșeli! Tu n-ai putut

Pătrunde-a noastră taină atît de-ngrozitoare

Acelui ce-o dezleagă.

CRAIUL GLAD:

Dar cine sunteți oare?

ÎNTĂIUL SOL AL PĂCII:

(cu o deosebită solemnitate)

Noi suntem Solii morții veniți din adîncimea

Ce tremură în somnul pe care-ntunecimea

Imensă se întinde sub bolțile de-aramă.

Din veacuri fără nume cu zbucium și cu teamă

Mereu se coborîră, spre taina arzătoare

A noastră, minți în chinuri și trist-întrebătoare

Dar nu le-a stat în fire misterul să-l dezlege,

Căci el domnea în lume mai greu ca orice lege.

Și toți țintiră-asupra-mi săgeata dușmăniei,

Căci noi eram odihna și simbolul tăriei

Iar sus era mișcarea, eterna frămîntare

Ce mîna lumea-ntreagă spre goala zbuciumare.

VIOREL:

(cu o lucire de speranță)

Deci voi mi-aduceți pacea?

ÎNTĂIUL SOL AL PĂCII:

O pace nesfîrșită.

O pace ca o noapte de vară-nvăluită

În mantia regală a bolții fără stele

Și fără zbuciumare a cerurilor grele

Pe cînd visează blînde și albe nemișcate

Pe cîmpuri adormite doar roze parfumate.

VIOREL:

(îndoielnic)

Coroana dureroasă a visurilor mele
Ce-și lasă sîngeroase podoabele lor grele
Pieri-va oare-acolo?

ÎNTĂIUL SOL AL PĂCII:

Acolo nu sunt vise,
Căci căile luminei de umbră sunt închise
Și umbra este pacea.

VIOREL:

(înaintea și îngenunche înaintea Solilor păcii)

O, dați-mi o cunună

De crini duioși și fragezi. Pe fruntea mea nebună

Aș vrea să simt sărutul suav al albei flori

Și-n suflet să-mi pătrundă încet ai săi fiori

De pace.

ILEANA:

(deznădăjduită)

Viorele!

CRAIUL GLAD:

(cu tărie)

Ce aspră hotărîre

Luat-ai?

VIOREL:

(blînd)

E-nchinarea la dalba fericire!

SCENA III

ACEIAȘI, SIMINA

SIMINA:

(intrînd și apropiindu-se repede de Viorel)

Eu iarăși vin la tine.

VIOREL:

(cu întristare în glas)

Dar nu ca alte dăți!

Cînd cîntecul se stinse tîrziu mi te arăți

Să faci să-nvie iarăși pe harpa fermecată

Ca-n gloriile-apuse cîntarea-nduioșată.

SIMINA:

(măreață)

Ridică-te; urmează-mă!

VIOREL:

Vai, nu mai pot! Zdrobiți

Îmi sunt genunchii șubrezi și-atît de obosiți

Că nu-mi mai poartă trupul. Ci vin de mine-aproape,

A ta făptură mîndră privirea să-mi adape

În clipele din urmă.

SOLII PĂCII:

(cu oțărîre)

Ispita!

ILEANA:

(tristă)

Viorele,

Auzi ce întristate curg lacrimile mele.

Alung-o de la tine!

CRAIUL GLAD:

(cătire Simina)

Dar cine ești fecioară

Ce pari atît de mîndră? Te văd întîia oară!

SIMINA:

Sunt cea ce dă ființă visării dureroase

Chemînd către lumină dorinți întunecoase,

Că-n lumea ce se pierde pribeagă-n trista ceață

Sunt vecinica lumină, sunt vecinica viață.

CRAIUL GLAD:

(dezamăgit)

Ești vecinica lumină? Vai, du-te fiica mea,

Căci crucea ta pe umeri apasă mult mai grea

Decît apasă-a noastră.

CAVALERUL NEGRU:

(aspru)

Sunt chinuri în lumină.

CRAIUL GLAD:

(pe gânduri)

Sunt chinuri... Da, sunt chinuri, frumoasa mea străină!

SIMINA:

(superbă)

Deschideți ochii voștri! Eu stau așa de clară

În rochia mea albă ce trupu-mi înfioară

Încît m-aseamăn tristă în clipele durerii,

Cum sunt de părăsită, luceafărului serii.

Ci fruntea mea se-nalță senină și curată

Asemeni cu altarul pe care nici o pată

De umbră nu-l negrește. Priviți și vă rugați!

Pe marmura cea rece genunchii vi-i plecați,

Căci eu sunt vestitoarea vieții strălucite

Ce nu cunoaște plînsul.

CAVALERUL NEGRU:

Destul nechibzuite

Cuvinte ascultarăm!

IUGA:

Noi nu te-am fost chemat.

COMAN:

Noi nu te cunoscurăm.

CRAIUL GLAD:

Tu, fiică din păcat

Născută, du-te, du-te!

SIMINA:

Și dacă rămînea-voi

În rîndurile voastre? În taină asculta-voi

Cum cade noaptea tristă în suflete-obosite

De jale și în clipa durerii negrăite

Voi pune-n mintea voastră lumina ce nu piere.

CAVALERUL NEGRU:

(cu necaz)

Noi nu voim lumină!

CURTENII:

Noi nu voim...

VIOREL:

Tăcere,

Voi suflete pierdute în neagra rătăcire!

SIMINA:

Deschideți ochii voștri spre alba fericire

Ce-și lasă a sa mână să cadă iertătoare

Pe frunți în răzvrătire.

CAVALERUL NEGRU:

Și dacă-n răzvrătire

Ne stă viața noastră?

CURTENII:

Noi nu vrem fericire.

COMAN:

Noi nu vrem fericirea vestită de-a ta gură.

IUGA:

Noi nu te invocăm.

VIOREL:

(amar către Simina)

O, iartă-i și te-ndură,

Căci nu știu nici ei singuri ce fac!

SIMINA:

Subt greu blestem

Se zbat ale lor chinuri și-n noaptea rece gem,

Dar nu știu nici ei singuri ce vor.

CRAIUL GLAD:

(rugător)

Vai, du-te, du-te,
Să nu cădem la prada ispitelor pierdute!

ILEANA:

(vine și îngenunche înaintea Siminei)

În neagra noastră noapte tu ești ca ziua clară,
Dar vorba ta-i pedeapsă și raza ta povoară,
Căci noi privirăm tragici prea mult în adâncime
Și ochii noștri poartă grozava-ntunecime
A ochilor ce plîns-au în ceasuri de-ndoială.
Iar toată-a ta făptură atît de triumfală
E-o aspră imputare în sufletele noastre.
De ce să-ncerci privirea spre culmile-albastre
A zilei a ne-o-ntoarce? Ni-s sufletele-nchise
Și pline de-ntuneric.

SIMINA:

Eu voi să pun iar vise
În sufletele voastre, dar vise luminate
De flacăra ce arde în doruri-naripate.

IUGA:

Noi nu voim lumină!

CURTENII:

(murmurînd)

Noi nu voim lumină!

COMAN:

În altă parte poartă-ți ispita, tu, străină!

CAVALERUL NEGRU:

(cu patimă)

Să piară blestemata!

CURTENII:

(cu furie)

Cu pietre s-o lovim!

IUGA:

Afară în pragul porții de stîlp s-o țintuim!

CAVALERUL NEGRU:

Ha, fiică a luminii ce-atît ne-ai chinuit,
Să cadă al tău sînge asupra-mi.
(O lovește cu buzduganul în piept. Către curteni)
S-a-mplinit
Dorința voastră!

SIMINA:

Sînu-mi pătruns e! *(Cade.)*

CAVALERUL NEGRU:

(curtenilor)
Ce-așteptați!
(Curtenii rămîn mulți de groază. Cîteva clipe domnește o tăcere adîncă pe scenă.
Apoi deodată)

CRAIUL GLAD:

(cu glas sălbatec)
Se face întuneric!

CAVALERUL NEGRU:

Luați și depărtați
Din sală trupul vînat al celei îndrăznețe!

IUGA:

(se apropie de Simina dar deodată se trage îndărăt)
Ni-e teamă de ispita de caldă frumusețe.

VIOREL:

Lăsați-mi-o aproape! O, nu mi-o depărtați;
Eu voi să mor cu ochii spre dînsa îndreptați
S-o simt așa de albă în clipele supreme
Precum am întîlnit-o demult în acea vreme
A zilelor de aur!

CRAIUL GLAD:

(către curteni)
Lăsați-o!

ILEANA:

(sfîrșită)

Viorele!

VIOREL:

Tu, soră milostivă cu ochi de vinețele!

COMAN:

Se face întuneric!

CRAIUL GLAD:

O umbră se coboară
Încet deasupra noastră.

ILEANA:

E pală, trista seară
Ce cade-așa de lină.

VIOREL:

(căzut la picioarele Solilor păcii)
Lumina se arată
În zarea depărtată.

SIMINA:

(încet)
În zarea depărtată
Vezi tu lumina blondă?

VIOREL:

O văd. Ea mi se pare
O rază-a unui soare ce-ncet și trist răsare.

SIMINA:

Îndreaptă-te spre dînsa... Acolo-i mîntuirea.

VIOREL:

Așa de încet se-nalță!

SIMINA:

(cu vorba întretăiată)
Așteapt-o! Eu menirea
De-acum mi-am împlinit-o! *(Moare.)*

CRAIUL GLAD:

(îngrozit)

Ah, ce-i întunecimea
Ce care-atît de rece?

SOLII PĂCII:

(gravi)

Veniți din adîncimea
Ținuturilor negre noi dăm eterna pace,
Căci lut sunteți cu toții și-n lut vă veți preface.

CRAIUL GLAD:

E vrurul ce vorbește aici pe-ntunecate?

ILEANA:

E vrurul? A, mi-e groază!

CRAIUL GLAD:

Mi-s brațele-ncleștate
De jilț.

ILEANA:

Dar este unul ce spune-n umbra deasă
Cu vorbe suspinate o rugă ne-nțeleasă.

CRAIUL GLAD:

O rugă ne-nțeleasă!

VIOREL:

Lumină nepătată
Coboară-n al meu suflet.

ILEANA:

A, noaptea-ntunecată
Ce rece e și mută!

COMAN:

Aș vrea să văd lumină!

CRAIUL GLAD:

A, cine-n întuneric vorbește de lumină?

ILEANA:

Lumină...! Ce făcurăți cu blînda-i vestitoare?

CURTENII:

Noi nu voim lumină ce chinuie și doare.

CRAIUL GLAD:

E frig și întuneric.

VIOREL:

Ce falnică lumină
Pătrunde-n al meu suflet!

CRAIUL GLAD:

E-ntreaga sală plină
De umbre.

CURTENII:

Ni-e groază.

VIOREL:

Minunea mîntuirii
O văd așa de clară.

CRAIUL GLAD:

În taina amurgirii
Ni-s sufletele prinse.

ILEANA:

Și seara ce plutește
Aici așa de tristă!

CRAIUL GLAD:

Ah, seara nu sfîrșește
Deasupra noastră?

ILEANA:

Nu! Ea cade-așa de deasă
Că pare ca o mantă greoaie ce ne-apasă
Pe umeri.

VIOREL:

(în extaz)

O, te simt, dorită liberare.

CRAIUL GLAD:

Ce zice?

ILEANA:

Pare-un imn rostit în aiurare.

VIOREL:

Minunea-a mîntuirii supreme, slavă ție! (*Moare.*)

SOLII PĂCII:

Sfîrșitu-s-a pioasa și tainica solie.

(Ies urmași de Cavalerul Negru. Tăcerea învăluie din nou scena. Nimeni nu îndrăznește să se miște din loc în întuneric.)

SCENA IV

CRAIUL GLAD, ILEANA, IUGA, COMAN, CURTENI, POPOR

CRAIUL GLAD:

(plîngător)

De ce e-atîta pace? S-aducă facle mari
S-alunge-ntunecimea. Cu inimele tari
Privi-vom taina gravă de-am ști chiar că murim.

ILEANA:

S-aducă... A, mi-e groază!

COMAN:

Noi toți ne îngrozim
De înșiși pașii noștri.

CRAIUL GLAD:

Lumină, ah, lumină! (*Se aduc facle. Craiul Glad privește uimit împrejur.*)

Dar unde e?... (*Se oprește ca și cînd s-ar teme să urmeze mai departe.*)

COMAN:

(cu fața aplecată spre Viorel)

El doarme. Pe fața lui senină
De pace rătăcește surîsul fericirii.

CRAIUL GLAD:
(*coboară treptele tronului*)
El doarme! O, minune supremă a mîntuirii!

ILEANA:
(*însăimîntată*)
Nu, nu! E mort!

CURTENII:
Domniță!

CRAIUL GLAD:
(*temîndu-se că n-a auzit bine*)
Ce spune?

ILEANA:
A, el zace
Lipsit de-nsuflețire!

COMAN:
Dorita sfîntă pace
E-n moarte.

CRAIUL GLAD:
(*smulgîndu-și părul*)
Mort! A, cine rosti cuvîntul crud?
Tăceți, tăceți! Eu voi durerea să-mi aud
Cum plînge-n ceasul serii. De ce priviți și stați
Așa de triști în juru-mi? Plecați! Ce așteptați?
(*Rămîne aplecat asupra trupului lui Viorel, Ileana îngenunche. Curtenii stau tăcuți de o parte.*)

Cortina